

ERKEN CUMHURİYET DÖNEMİNDE MİLLİLEŞME VE MODERNLEŞME SÖYLEMİ: MUHİT DERGİSİ ÜZERİNE BİR İNCELEME (1928-1933)

SEREN ÇELEBİ*

ÖZ

Erken Cumhuriyet döneminin önemli süreli yayınlarından biri olan *Muhit* dergisi, Cumhuriyet'in ilk yıllarında uygulamaya konulan millileşme politikalarının popüler basın vasıtasıyla topluma aktarılmasında etkili bir mecra olarak öne çıkmaktadır. 1928-1933 yılları arasında yayımlanan “Resimli Aylık Aile Mecmuası” başlığıyla yayın hayatına başlayan dergi, yayın hayatının ilerleyen safhalarında milli dil, milli tarih, milli eğitim, edebiyat, kültür, askerlik, teknoloji ve havacılık gibi alanlarda yayımladığı içeriklerle belirgin bir fikir dergisi niteliğini kazanmıştır. Dergide yer alan yazılar, erken Cumhuriyet'in ulus-devlet inşa sürecinde öne çıkan fikirlerle biçimlenmiş ve Cumhuriyet yeniliklerini destekleyen bir tavır takınmıştır. Özellikle milli dil ve tarih konularında kaleme alınan yazılarda, Harf Devrimi ve dil politikaları tarihsel bir süreklilik çerçevesinde değerlendirilmiş ve milli kimliğin yeniden inşası hedeflenmiştir. Eğitim, edebiyat, tiyatro ve şiir aracılığıyla işlenen askerlik, kahramanlık ve fedakârlık konuları, milli duyguları güçlendirmek ve toplumsal birlik duygusunu pekiştirmek için motivasyon kaynağı olarak kullanılmıştır. Bunun yanı sıra havacılık, teknoloji ve kadın pilotlara dair yazılar ise modernleşme sürecinin her kesimdeki etkisine vurgu yapmakta, kadınların toplumsal

* Dr. Öğr. Üyesi, Çankırı Karatekin Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Tarih Bölümü, Çankırı/TÜRKİYE, serencelebi@karatekin.edu.tr
ORCID: 0000-0001-6153-2076

hayattaki görünürlüğüne ve dönüşüm sürecindeki rollerine dikkat çekmektedir.

Bu çalışmada, *Muhit* dergisinin 1928-1933 yılları arasında yayımlanan sayıları nitel araştırma yöntemi çerçevesinde incelenmiş, derginin ilgili dönemine ait sayıları birincil kaynak olarak kullanılmış ve analiz edilmiştir. İncelemeler sonucunda elde edilen veriler, tematik içerik analizi yoluyla değerlendirilmiş, derginin milli söylemleri çerçevesinde dönemin fikir dünyası ve kültürel yönelimleri ortaya konulmuştur. Çalışmanın amacı, *Muhit* dergisinin erken Cumhuriyet Döneminde gerçekleştirilen millileşme çabalarını nasıl yansıttığını ve derginin bu çabalarla ilgili yazılarını değerlendirmektir. Özellikle dergide kaleme alınan milli dil, milli tarih bilinci ve milli ekonomi gibi konular bağlamında derginin dönemin toplumsal ve kültürel dönüşümündeki rolü incelenmektedir. Bu çalışma ayrıca derginin devletin yenilik hareketlerini halkla paylaşma biçimini ve bu yeniliklerin desteklenmesindeki rolünü ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Milli Kimlik, Muhit Dergisi, Popüler Basın, Süreli Yayınlar, Ulus Devlet

**DISCOURSE OF NATIONALIZATION AND
MODERNIZATION IN THE EARLY REPUBLICAN PERIOD:
A STUDY ON THE JOURNAL MUHİT (1928–1933)**

ABSTRACT

Muhit magazine, one of the significant periodicals of the Early Republican era, stands out as an effective medium through which the nationalization policies implemented in the first years of the Republic were conveyed to society via the popular press. First published between 1928 and 1933 under the title *Illustrated Monthly Family Magazine*, the journal gradually acquired the characteristics of a prominent intellectual periodical by producing content on national language, national history, national education, literature, culture, military affairs, technology, and aviation in the later stages of its publication life. The articles published in *Muhit* were shaped by the ideas that came to the fore during the nation-state building process of the Early Republic and adopted a stance supportive of Republican reforms. In particular, writings on national language and history presented the Alphabet Reform and language policies within a framework of historical continuity, aiming at the reconstruction of national identity. Themes of military service, heroism, and sacrifice, addressed through education, literature, theatre, and poetry, were used as motivational tools to strengthen national sentiments and reinforce a sense of social unity. In addition, articles on aviation, technology, and female pilots emphasized the impact of modernization across all segments of society, drawing attention to women's visibility in public life and their roles in the transformation process.

In this study, the issues of *Muhit* magazine published between 1928 and 1933 were examined within the framework of qualitative research methods. The issues of the magazine from the relevant period were used as primary sources and analyzed. The data obtained as a result of the examinations were evaluated through thematic content analysis, revealing the intellectual world and cultural orientations of the period within the framework of the magazine's national discourse. The aim of the study is to examine how *Muhit* magazine reflected the

nationalization efforts undertaken during the early Republican period and to evaluate the magazine's articles related to these efforts. In particular, the journal's role in the social and cultural transformation of the period is examined in the context of topics such as the national language, national historical consciousness, and national economy, which were written about in the journal. This study also aims to reveal the journal's role in sharing the state's innovation movements with the public and in supporting these innovations.

Keywords: Muhit Magazine, Nation-State, National Identity, Periodicals, Popular Press

GİRİŞ

Türkiye Cumhuriyeti, Milli Mücadele'nin başarıyla tamamlanmasının ardından siyasal yapılanmanın yanı sıra toplumsal, kültürel ve ekonomik alanlarda kapsamlı bir dönüşüm sürecini başlatmıştır. Cumhuriyet'in kuruluş yıllarında hedeflenen bu dönüşüm, Türk toplumunun modern bir ulus-devlet yapısı içerisinde yeniden inşa edilmesini hedeflemiş ve bu doğrultuda eğitimden kültüre, iktisattan gündelik hayata uzanan geniş bir yenileşme programı hayata geçirilmiştir. Bu modernleşme hareketlerinin topluma aktarılmasında süreli yayınlar önemli bir araç haline gelmiştir. Cumhuriyet'in ilk yıllarında süreli yayın sayısı sınırlı olmakla birlikte mevcut yayınlar devletin yenilikçi politikalarını topluma duyurma işlevini üstlenmiştir.

Kasım 1928 tarihinde yayımlanmaya başlayan *Muhit*, bu değişim atmosferi içinde ortaya çıkmış ve dönemin zihniyet dünyasını yansıtan önemli bir mecra olmuştur. Harf Devrimi'nin gerçekleştirildiği 1928 yılında yayın hayatına başlayan derginin ilk sayısı eski harflerle basılmış, Kasım 1928 tarihli ikinci sayısında ise hem eski hem de Latin harfleriyle yazılmış metinlere yer verilmiştir. Ocak 1929'da yayımlanan üçüncü sayıdan itibaren tamamen Latin harfleriyle basılan dergi, dil ve yazı konusunda gerçekleştirilen reformların pratikteki uygulayıcılarından biri haline gelmiştir. Yayın hayatına Mayıs 1933'te 55. sayısı ile son veren dergi, kendisini "Resimli Aylık Aile Mecmuası" olarak tanımlamış, bu yönüyle popüler ve kültürel bir yayının kimliğini taşımıştır. Fakat *Muhit*'in içeriği incelendiğinde, aile ve kültür yazılarının yanı sıra devletin yenileşme adımlarını kamuoyuna duyuran ve bu süreci destekleyen bir yayının politikası benimsediği görülmektedir. *Muhit*, millileşme sürecinin temel unsurları olan milli dil, milli tarih, milli ekonomi, modern bilim ve teknoloji anlayışıyla Türk kadınının toplumsal konumu gibi konulara düzenli şekilde yer vererek erken Cumhuriyet'in ulus-devlet inşa sürecini yansıtan güçlü bir söylem ortaya koymuştur.

Muhit'e ilişkin literatür incelendiğinde, derginin farklı yönlerini ele alan çeşitli çalışmaların bulunduğu görülmektedir. Atatürk Ansiklopedisi'nde Betül Karcı tarafından kaleme alınan "Muhit" maddesi, derginin genel özellikleri ve yayının politikası hakkında temel bir çerçeve sunmaktadır. Yasemin Doğaner'in Türk Basın Tarihi Uluslararası Sempozyumu'nda sunduğu "Muhit Dergisi'nin Türk Basınındaki Yeri" başlıklı bildirisi, derginin dönemin basın hayatındaki konumunu değerlendirmektedir. Remzi Kılıç ve Mehmet Deri editörlüğünde yayımlanan "Misyonerlik-Azınlık ve Yabancı Okullar" adlı eserde Harun Tuncer'in kaleme aldığı "Bir Erken Cumhuriyet Laboratuvarı Olarak Muhit Dergisi (1928-1933)

ve Misyonerlik Polemiği” başlıklı çalışma, dergiyi erken Cumhuriyet tartışmaları bağlamında ele almaktadır. Nursel Uyaniker’in “Cumhuriyet Döneminde Sporun Kültürel Kimlik İnşasındaki Rolü: Muhit Dergisi (1928-1933)”, Ertuğrul Gazi Derhem’in “Muhit Dergisindeki Kadın Hikayeciler”, Temuçin F. Ertan’ın “Ahmet Cevat Emre ve Kemalizm’de Öncü Bir Dergi: Muhit” ve Suat Özdağ ile Nihal Esen’in “Erken Cumhuriyet Döneminde Bir Aile Dergisi: Muhit Aile Mecmuasında Aile, Kadın ve Çocuk” başlıklı makaleleri, derginin farklı tematik yönlerini inceleyen çalışmalar arasında yer almaktadır. Ayrıca Fatma Sezer’in “Kenan Hulusi Koray’ın Muhit Dergisindeki Nesir Yazıları” ve Bahar Kurusakız’ın “Atatürk Döneminde Değişen Kadın İmgesi: Muhit Dergisi Örneği” isimli yüksek lisans tezleri, derginin edebiyat ve kadın çalışmaları alanındaki yansımalarını değerlendirmektedir. Mevcut literatürde *Muhit* çoğunlukla basın tarihi, edebiyat, spor, kadın çalışmaları veya ideolojik tartışmalar kapsamında ele alınmıştır. Ancak derginin erken Cumhuriyet döneminde yürütülen millileşme ve modernleşme politikalarının toplumsallaştırılmasındaki rolünü bütüncül bir perspektifle inceleyen çalışmalar sınırlı kalmıştır. Bu makale, *Muhit*’i milli dil, milli tarih, teknoloji söylemi, havacılık yazıları ve kadın temsili gibi çeşitli alanlarıyla değerlendirerek derginin ulus-devlet inşa sürecindeki işlevini analiz etmeyi amaçlamaktadır. Dergide yer alan yazılar incelenerek Cumhuriyet kültür politikasının popüler bir mecra aracılığıyla hangi stratejilerle yayımlar yaptığı anlaşılmaya çalışılacaktır. Bu yönüyle çalışma, *Muhit*’i hem dönemin ideolojik atmosferini yansıtan bir kaynak hem de modernleşme söylemini üreten ve yaygınlaştıran aktif bir kültürel aktör olarak ele alarak literatüre katkı sağlamaktadır.

I. Muhit Dergisine Dair

Kurucusu ve sorumlusu Ahmet Cevat Emre¹ olan *Muhit*’in tahrir müdürlüğünü 16. sayıdan 24. sayıya kadar Kemalettin Şükrü üstlenmiştir. Derginin ilk sayısında yer alan “Muhit Niçin İntişar Ediyor” başlıklı yazıda, derginin çıkarılış amacının o dönemde yayın hayatında hissedilen boşluğu doldurmak olduğu ifade edilmiştir. Kadın, spor, sağlık, çocuk bakımı, ev işleri, tiyatro, gösterimdeki filmler, önemli şahsiyetlerin hayat hikayeleri, kadın cemiyetleri, moda, bebek bakımı, dünyadan güncel ve ilginç haberler gibi konular derginin geniş içerik temasını sunmaktadır. Bu durum derginin modernleşen Türkiye’deki kültürel gelişime katkı sağlamayı

1 Ahmet Cevat Emre’nin hayatı hakkında ayrıntılı bilgi için bk. Ahmet Cevat Emre, **İki Neslin Tarihi**, Hilmi Kitabevi, İstanbul 1960.

hedeflediğini göstermektedir². Dergi, ilk sayılarında genellikle magazin ağırlıklı bir içerik sunarken ilerleyen sayılarda giderek bir fikir dergisine dönüşmüştür. Dönemin toplumsal ve siyasal meseleleri hakkında yazılar yayımlanmış, özellikle I. Dünya Savaşı'nın ardından şekillenen dünya düzeni, yeni bir savaş ihtimali ve bu olasılığa karşı alınması gereken önlemler hususunda analizlere yer verilmiştir³. *Muhit*'in önemli yayın dizilerinden birini de ilk kez kullanılan “Kemalizm” kavramı etrafında şekillenen ideolojik yazılardır. Dergide yayımlanan bu ideolojik ve politik yazılar genellikle “Büyük Gaziye Dair”, “Türk İnkılabına Dair”, ve “Memlekete Dair” başlıkları altında toplanmıştır. Bu yazıların büyük bir kısmı derginin sahibi ve baş yazarı Ahmet Cevat'a aittir. Ahmet Cevat, dergiyi yayımlamaya başladığı ilk dönemde Türk toplumu için gerçekleştirilen yenilikleri halk arasında yaygınlaştırmayı ve toplumsal uyumu hızlandırmayı hedeflemiş, 1930'dan itibaren de bu yeniliklerin pratiği ve teorisi üzerinde durmaya başlamıştır. Böylece 1930'lardan sonra dergi içerikleri daha belirgin bir ideolojik çizgiye yönelmiş ve *Muhit*'in düşünsel kimliği de bu eksende şekillenmiştir. Ahmet Cevat, “Kemalizm” kavramını ilk defa 1930'da kullanmış ve “Kemalizm”i Türk devriminin ideolojisi olarak tanımlayarak üç döneme ayırmıştır. Birinci dönem, Mondros Mütarekesi'yle başlayan ve Türk Kurtuluş Savaşı'na zemin hazırlayan dönemi, ikinci dönem Mebusan Meclisi'nin dağıtılması ve TBMM'nin açılmasıyla şekillenen dönemi, üçüncü dönem ise Cumhuriyet'in ilanı sonrasında, ülkenin kalkınması ve geliştirilmesi için atılan adımların yoğunlaştığı zamanı kapsamaktadır. Dergide “Kemalizm” kavramının ilk kez kullanması, *Muhit*'e özgün bir nitelik kazandırmıştır⁴.

Derginin içerik yapısına bakıldığında, dönemin önemli yazar ve şairlerinin katkılarıyla zenginleştiği ve geniş yazar kadrosuyla okurlarına hem edebi hem de kültürel açıdan önemli bir birikim sunduğu görülmektedir. Derginin başyazarı Ahmet Cevat'ın yayın hayatının ilk yılında *Muhit*'in fikrî eksenini belirlediği anlaşılmaktadır. Harf Devrimi çalışmalarının yoğunlaştığı süreçte kurullarda görev alan Cevat'ın yazılarında inkılap ve milliyet, ilim ve seküler ahlak ile dil ve kimlik meseleleri öne çıkmaktadır.

2 Betül Karıcı, “Muhit Dergisi”, **Atatürk Ansiklopedisi**, https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/detay/375/Muhit_Dergisi (Erişim Tarihi: 22.11.2025).

3 Mehtap Kaya, **Atatürk Dönemi Magazin Dergiciliği ve Sosyo Kültürel Dönüşümdeki Yeri**, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara 2017, s. 175-176.

4 Temuçin F. Ertan, “Ahmet Cevat Emre ve Kemalizm’de Öncü Bir Dergi: Muhit”, **Kebikeç**, C 2, S 5, 1997, s. 25-26.

Cevat'ın üslubu, halkçı sade bir dil anlayışına dayanmaktadır.⁵ Derginin diğer yazarları arasında da Ahmet Cevat'ın düşünsel çizgisine yakın isimlerin yer aldığı görülmektedir. Dergide yazıları yayımlanan yazarlar arasında Ercüment Ekrem, Yaşar Nabi, Yusuf Akçura, Reşat Nuri, Kemalettin Şükrü, İbrahim Necmi, Celal Sahir, Nusret Kemal, Selim Sırrı, Cevdet Kudret, Şevket Süreyya, Yakup Kadri, Faruk Nafiz, Necip Fazıl, Kamran Şerif, Cevdet Kudret, Vasfi Mahir, Mustafa Şakir, Ömer Seyfettin gibi isimler öne çıkmaktadır. Ayrıca derginin yayın hayatı devam ettikçe kadın yazarların katkısında gözle görülür bir artış yaşanmıştır. Semiha Vamık, Şefika Muhsin, Seniha Sami, Güzide Sabri, Nezihe Muhittin, Esmâ Zafır, Neyire Şevket, Efzayış Suat, Mebrure Hürşit, Münire Şevket, Mefharet Nazmi, Nezihe Şükrü gibi isimler bu kişiler arasındadır.⁶

II. Muhit Dergisinde Millileşme Süreci Milli Kimlik, Milli Dil, Milli Eğitim

Muhit dergisinde milli kimlik ve tarihsel süreklilik düşüncesi, Cumhuriyet ideolojisinin temel unsurlarından biri olarak ele alınmış ve farklı yazarlar aracılığıyla okuyucuya aktarılmıştır. Dergi, Yeni Türk Cumhuriyeti'nin üç büyük milli unsurunu Türk neferi, Türk kadını ve Türk kağnısı şeklinde sıralamaktadır. Türk kadınları omuzlarıyla, erkekleri ise kağnılar aracılığıyla cephelere cephaneye taşımış ve Milli Mücadele'nin toplumsal dayanışma ruhunu temsil etmiştir.⁷ Akçuraoğlu Yusuf, *Muhit*'in Mart 1929'da yayımlanan 5. sayısında kaleme aldığı “Türk Yılı Türkiye Cumhuriyeti” başlıklı yazısında, Türklerin tarih boyunca bağımsız yaşadıklarını vurgulamış ve yeni kurulan Cumhuriyet'in de bu tarihsel çizginin bir devamı olduğunu ifade etmiştir. Akçuraoğlu, “Tarihin iniş ve çıkışlarında, Türkü daima canlı, ayakta, yorulmamış ve yaratıcı görüyoruz” sözleri, Türk tarihine dair süreklilik fikrini güçlendirmektedir.⁸ Ahmet Cevat, Temmuz 1929 tarihli 9. sayıda yayımlanan “Nasyonalizm-Milletsevenlik Başka Yerlerde ve Bizde” başlıklı yazısında, Avrupa'da vatanseverliğin giderek “nasyonalizm” kavramı etrafında tanımlandığını belirtirken Osmanlı-Türk düşünce dünyasında vatan ve millet kavramlarının sistematik biçimde

5 Harun Tuncer, “Bir Erken Cumhuriyet Laboratuvarı Olarak Muhit Dergisi (1928-1933) ve Misyoner Polemiği”, (ed.) **Remzi Kılıç vd. Misyonerlik- Azınlık ve Yabancı Okullar-5**, Kitabı Yayınları, İstanbul 2025, s. 114.

6 Yasemin Doğaner, **Muhit Dergisi'nin Türk Basımındaki Yeri**, Türk Basın Tarihi III, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara 2018, s.1646.

7 **Muhit Dergisi**, C 1, S 2, 30 Kasım 1928, s. 86.

8 Akçuraoğlu Yusuf, “Türk Yılı Türkiye Cumhuriyeti?”, **Muhit Dergisi**, C 1, S 5, Mart 1929, s. 329-330.

ancak on dokuzuncu asrın ilk yarısından sonra kullanılmaya başlandığını ifade etmektedir. Yazıda, “Türk milletsevenliği Türk milletinin istiklali ve hakimiyeti uğrunda fedakârane çalışıyor” ifadesiyle milliyetçiliğin Cumhuriyet ideolojisi içerisindeki anlamı tanımlanmaktadır⁹. Bu yazının devamı niteliğinde olan ve Eylül 1929’da Ahmet Cevat tarafından kaleme alınan “Türkçülük” başlıklı makalede ise Türk milletinin kanıyla sulanan Türkiye Cumhuriyeti topraklarında yaşayan her birey için Türkçülük gelişme, ilerleme, mutluluk ve şeref taşıyan bir ideal olarak ele alınmaktadır¹⁰. Haziran 1932’de yayımlanan 44. sayıda yer alan “Halk Evleri Faaliyetlerinden” başlıklı yazıda, Sivas hattı işletme müfettişi Mühendis Yakup Bey’in Samsun Halkevi’nde verdiği bir konferans aktarılmaktadır. Yakup Bey’in Türk gençliğinin mefkureleri arasında saydığı “Türk genci halis bir vatanperverdir” ifadesi, erken Cumhuriyet döneminde gençliğe yüklenen ideolojik rolün açık bir tanımını sunmaktadır. Her yiğit Türk genci ülkesini seven, fedakârlık gösteren ve milletine sadakatle bağlı bir yurttaş olarak tasvir edilmektedir¹¹. Eylül 1932 tarihli 47. sayıda Şefik tarafından kaleme alınan “Genç Yazı Tecrübeleri” başlığı altında yer alan “İlk Vatan Duygusu” adlı yazı ise milliyetçilik duygusunun çocukluk döneminden itibaren nasıl şekillendiğini ele almaktadır¹². Bu anlatı, milli bilincin genç nesillerde nasıl idealize edildiğini ve Cumhuriyet’in yeni yurttaş tipinin hangi duygusal temeller üzerine inşa edildiğini göstermektedir.

Muhit’teki millileşme faaliyetlerinin önemli bir bölümü, milli dil meselesi etrafında şekillenmiş, dilin sadeleştirilmesi, kültürel hayatın Türkçe merkezinde yeniden yapılandırılması ve okuryazarlığın yaygınlaştırılması gibi konular sıkça ele alınmıştır. Mart 1933’te Yaşar Nabi’nin kaleme aldığı “Kültür Savaşı” başlıklı yazı bu bağlamda dikkat çekici örneklerden biridir. Yaşar Nabi, “Afyon’da Türk ordularının ilk hedefi Akdeniz’di. Bugün Türk kültür ordularının ilk hedefi de okumamış bir Türk kalmayınca kadardır” sözleriyle Cumhuriyet’in kültürel seferberliğini askerî bir başarı söylemiyle ilişkilendirerek dil ve eğitim meselesinin devlet açısından taşıdığı önemi vurgulamaktadır¹³. Nusret Kemal’in Ocak 1929 tarihli 3. sayıda yayımlanan

9 Ahmet Cevat, “Nasyonalizm-Milletsevenlik Başka Yerlerde ve Bizde”, **Muhit Dergisi**, C 1, S 9, Temmuz 1929, s. 642-643.

10 Ahmet Cevat, “Türkçülük, Muhit Dergisi”, **Muhit Dergisi**, C 1, S 11, Eylül 1929, s. 801.

11 H. Yakup, “Türk Gençliği ve Mefkureleri”, **Muhit Dergisi**, C 4, S 44, Haziran 1932, s. 54-55.

12 Şefik, “İlk Vatan Duygusu”, **Muhit Dergisi**, C 4, S 47, Eylül 1932, s. 40.

13 Yaşar Nabi, “Kültür Savaşı”, **Muhit Dergisi**, C 5, S 53, Mart 1933, s. 2-3.

“Türkçede Yazı Meselesi Bidayetden Zamanımıza Kadar” başlıklı yazısı, Türklerin dilini hiçbir zaman esaret altında bırakmadığını ve tarihsel koşullar doğrultusunda yazı biçimlerinde değişiklikler yaptığını ileri sürmektedir¹⁴. Bu tür ifadeler, Harf Devrimi’ni tarihsel bir zemine oturtmayı ve gerçekleştirilen değişimin milli bir kökene dayandığını göstermeyi amaçlamaktadır. Ahmet Cevat, Şubat 1929 tarihli 4. sayıda kaleme aldığı “Halk Dili” başlıklı yazısında, halkın kullandığı bazı kelimelere örnekler vererek bu kelimelerin öğrenilmesinin dil birliğinin oluşmasına katkı sağlayacağını belirtmektedir¹⁵. Ağustos 1929’da “Hazırlanmakta Olan Türk Sözbilgisi (Gramer) Hakkında” başlıklı yazısında ise dilin kurallarını sistematik bir şekilde açıklamış ve Türk dilinin kurumsal bir çerçevede gelişmesi gerektiğini vurgulamıştır¹⁶. “Lisan Meselesi” başlıklı yazısında Dil Encümeninin 26 Haziran 1928’de Ankara’da ilk kez toplandığını belirten Ahmet Cevat, bu toplantının önemli gündem maddelerinden birinin milli dil meselesi olduğunu ifade etmektedir. Yazıda Türk dilinin “yalnız milli değil, halkçı, cumhuriyetçi bir manzara dahi kazandığı” belirtilerek dil reformunun ideolojik boyutu ortaya konulmaktadır¹⁷. Kasım 1932’de yayımlanan “Birinci Dil Kurultayından Sonra Dil İşleri” başlıklı yazıda ise Türk dilinin “milli mevcudiyetimizin en belli başlı unsurlarından biri” olduğu vurgulanmakta ve “bu milli bağı gevşetmek değil kuvvetlendirmek” gerektiği ifade edilmektedir¹⁸. Milli bağın güçlenmesi ve Türklerin köklü bir tarihe sahip olduğunun gösterilmesi amacıyla Şubat 1933’te yayımlanan “En Eski Türk Yazısının Tarihi” başlıklı yazıda da Türk milletinin tarihsel derinliği ortaya konulmaktadır¹⁹.

Türk milletinin kültürel ve toplumsal dönüşüm sürecinde önemli bir adım olarak gerçekleştirilen bu Harf Devrimi, dilde değişim sağladığı gibi aynı zamanda okuma-yazma oranlarını arttırmaya yönelik toplumsal bir seferberliği de beraberinde getirmiştir. Harf Devrimiyle birlikte okuma-yazmayı zorlaştıran unsurlar ortadan kaldırılmış ve Türk halkının kendi öz dilini okuyup yazmasının önündeki engeller

14 Nusret Kemal, “Türkçede Yazı Meselesi Bidayetden Zamanımıza Kadar”, **Muhit Dergisi**, C 1, S 3, Ocak 1929, s. 174-175.

15 Ahmet Cevat, “Halk Dili”, **Muhit Dergisi**, C 1, Sayı 4, Şubat 1929, s. 241.

16 Ahmet Cevat, “Hazırlanmakta Olan Türk Sözbilgisi (Gramer) Hakkında”, **Muhit Dergisi**, C 1, S 10, Ağustos 1929, s. 736, 798.

17 Ahmet Cevat, “Lisan Meseleleri”, **Muhit Dergisi**, C 2, S 22, Ağustos 1930, s. 243.

18 Ahmet Cevat, “Birinci Dil Kurultayından Sonra Dil İşleri”, **Muhit Dergisi**, C 5, S 49, Kasım 1932, s. 10.

19 Ahmet Cevat, “En Eski Türk Yazısının Tarihi”, **Muhit Dergisi**, C 5, S 52, Şubat 1933, s. 6-7.

giderilmiştir. Bu dönüşümün topluma hızlı bir biçimde nüfuz etmesi amacıyla yeni okullar açılmış, okuryazarlık oranlarını artırmaya yönelik çeşitli organizasyonlar oluşturularak ülkede bir “okuma yazma seferberliği” başlatılmıştır²⁰. Seferberliğin etkin şekilde yürütülmesi için okuma faaliyetleri planlanmış, bu faaliyetlerin başlıca gerçekleştirildiği alanlar arasında öğretmenlerin rehberliğindeki köy okulları ile şehirlerdeki hükümet daireleri, mahalle kıraathaneleri, fabrikalar, ocaklar, fırka ve Türk Ocakları yer almıştır²¹. Bu durum eğitim alanındaki dönüşümün hem akademik hem de toplumsal bir harekete dönüştüğünü göstermektedir. Böylece okuryazarlık ve eğitim, milliyetçilik ideolojisiyle bütünleşen bir sosyal etkinlik niteliği kazanmıştır. Ahmet Cevat, derginin 3. sayısında yayımlanan “İsmet Paşa” başlıklı yazısında, İsmet Paşa Hükümetinin Türkiye’yi bir dersane olarak gördüğünü ve hükümetin tüm kurumsal yapılarının milli teşkilatlar halinde organize edileceğini nihayetinde milli okullar sistemine dönüşeceğini ifade etmektedir²². Eylül 1930 tarihli 23. sayıda yayımlanan “Türkçe ve Edebiyat” başlıklı yazıda, gerçekleştirilen bir kongrede milli teşkilatlanma meselesinin ele alındığı aktarılmaktadır. Kongrede, Milli Talim ve Terbiye Heyetinin eğitimde ulaşmayı hedeflediği amaçlar tartışılmış, ortaokul müdürleri ile öğretmenlerinin tek bir müfredat etrafında birleşmesi ve bu müfredatın Türk kültürünün milli temellerine dayandırılması gerektiği savunulmuştur. “Medeni kültürün milli kaide üzerine” kurulması gerektiği vurgulanarak Türk medeniyetinin tarihsel birikiminin milli ruhu besleyen temel unsur olduğu ifade edilmektedir²³. Şubat 1931 tarihinde yayımlanan “Maarif Vekili Esat Efendiyle Mülakat” başlıklı yazıda eğitimde milli anlayış bir kez daha öne çıkarılmaktadır. Esat Efendi, eğitim ve öğretim sürecinin temel karakteristik özelliğinin milli olması gerektiğini belirterek özellikle yeni neslin milli ve tarih bilinciyle yetiştirilmesinin önemini vurgulamaktadır. Eğitim-öğretimin amaçlarından biri “Türk gencini vatani için fedakâr bir milliyetçi olarak yetiştirmektir.”²⁴. *Muhit*’in Nisan 1930 tarihli 18. sayısında “Ayın Hatıraları” bölümünde halk okullarında yapılan son sınava giren öğrencilerin fotoğrafının yayımlanması, halk eğitimine yönelik ulusal seferberliğin

20 İbrahim Necmi, “Maarif İşlerinde Tekamül Devri”, *Muhit Dergisi*, C 1, S 4, Şubat 1929, s. 247-248.

21 Ahmet Cevat, “Okuma Odaları Maarif Vekaletinin İki Mühim Teşebbüsü”, *Muhit Dergisi*, C 2, S 16, Şubat 1930, s. 1201.

22 Ahmet Cevat, “İsmet Paşa”, *Muhit Dergisi*, C 1, S 3, s. 164-165.

23 “Türkçe ve Edebiyat Kongresi”, *Muhit Dergisi*, C 2, S 23, Eylül 1930, s. 331.

24 Nahit Sırrı, “Maarif Vekili Esat Efendiyle Mülakat”, *Muhit Dergisi*, C 3, S 28, Şubat 1931, s. 3.

somut bir göstergesi niteliği taşımaktadır²⁵. Dergide yer alan “Artık mekteplerimiz milli sanat, milli temaşa, milli kültür, milli eğlence yurtları haline giriyor” ifadeleri ise eğitim kurumlarının bilgi ve beceri kazandırırken aynı zamanda milli değerleri aşılayan kurumlar olarak işlev göreceğini de göstermektedir²⁶.

Türkiye Cumhuriyeti’nin millileşme faaliyetlerine katkı sağlayan temel unsurlardan biri de Türk tarihidir. Derginin Ağustos 1932’de yayımlanan 46. sayısında, Türk tarihinin öğretilmesi çerçevesinde düzenlenen Tarih Kongresi’ne yer verilmiş ve Maarif Vekili Esat Bey’in konuşmasından belirli kısımlar aktarılmıştır. Esat Bey’in konuşmasında öne çıkan unsurlardan biri milli bir eğitim-öğretim anlayışının gerekliliğidir. Türk tarihinin öğretilmesi geçmişin hatırlanması yanı sıra Türk milletinin kimliğinin güçlendirilmesi ve kültürel aidiyet duygusunun pekiştirilmesi açısından önem taşımaktadır. Esat Bey, milli tarih bilincinin eğitim sistemi içindeki yerini şu sözlerle ifade etmektedir.

“...biz muallimler ve mürebbiler diğer her hangi bir vatandaştan farklı olarak bu tarihi hakikatleri yalnız öğrenmek ve bilmek değil, ellerimize teslim edilmiş olan memleket çocuklarına, memleket gençliğine ve hatta bütün vatandaşlara öğretmek ve milli, medeni vasıflarımızı kabiliyetlerimizi kendilerinde milli mefkure, milli şuur halinde yaşatmak ve yükseltmek gibi mukaddes bir vazifeyi ve mesuliyeti omuzlarında taşıyan kimseleriz...”²⁷.

Toplumda milli tarih bilincinin geliştirilmesi hem mevcut hem de gelecek kuşakların kimlik inşası açısından önem taşımaktadır. Düşmanlarını askerliğin en yeni ve kusursuz taktikleriyle mağlup etmiş olan büyük askeri kültüre ilişkin konuların milli tarih şuurunu çerçevesinde aktarılması gerekmektedir²⁸.

III. Milli Duygular ve Kahramanlık Anlatıları

Muhit dergisinde milli kimlik ve ideolojik dönüşüm tarih ile dil politikaları aracılığıyla verilirken aynı zamanda edebiyat alanı çerçevesinde de inşa edilmeye çalışılmıştır. Dergide savaşın edebiyata yansımaları geniş bir kapsamda ele alınmış, milli duygularla yapılan edebiyatın önemi vurgulanarak savaşın edebi üretim üzerindeki

25 “Ayn Hatırları”, **Muhit Dergisi**, C 2, S 18, Nisan 1930, s. 1409.

26 “Ankara Ticaret Mektebinde Güzel Bir Müsamere”, **Muhit Dergisi**, C 5, S 52, Şubat 1933, s. 11.

27 “Tarih Kongresi”, **Muhit Dergisi**, C 4, S 46, Ağustos 1932, s. 14-15.

28 Ahmet Cevat, “Milli Dil Şuuruna Hamlesi”, **Muhit Dergisi**, C 4, S 48, Ekim 1932, s. 3.

dönüştürücü etkisi tartışılmıştır. Ahmet Cevat, 30 Kasım 1928 tarihli “Büyük Gazi ve Sanat” yazısında, Türklerde milliyetçilik bilincinin ve vatani kavrayışının Namık Kemal gibi Tanzimat dönemi yazarlarıyla başladığını ifade etmektedir. Cevat’a göre Namık Kemal, Ziya Paşa ve Mithat Paşa gibi dönemin önemli isimleri Türk idealini milli hisler ve cesaret duygusuyla dile getirmiştir. Vatan üzerine yazılmış manzumeler ve özellikle Hürriyet Kasidesi’nin beyitleri, bir dönemin gençliğine vatan kavramını tanıtmış, onların ruhunda dayanıklılık ve fedakârlık duygusunu güçlendirerek vatanî bir terbiye anlayışının oluşmasına katkı sağlamıştır. Bu eserlerde öne çıkan hürriyet teması, özellikle genç kuşaklarda büyük bir etki oluşturmuş ve vatan kavramı bir toprak parçası olmaktan çıkıp manevi bir değer olarak benimsenmesine yol açmıştır²⁹. Yaşar Nabi, 14 Ocak 1929 tarihinde yayımlanan “Umumi Harp ve Edebiyat” başlıklı yazısında, 1914-1918 yılları arasındaki büyük savaşın askerleri etkilediği kadar tüm toplumları derinden sarstığını belirtmektedir. Anne-babaların çocuklarının ardından ağladığı, eşlerinin yaslarını tuttuğu bu büyük savaşta askerler vatanlarının menfaati için çarpışmış ve bu savaşın getirmiş olduğu felaket uzun yıllar bireylerin zihinlerinden silinmemiştir. Nabi’ye göre harp edebiyatı bu yıkıcı dönemin edebi alandaki yansımasıdır ancak ortaya çıkan eserlerin çoğunu gerçek anlamda savaş edebiyatı değil, hamasi edebiyat olarak değerlendirmektedir. Özellikle Türk edebiyatında savaş deneyimini doğrudan yaşamış bireylerin anılarını yeterince kaleme almamış olmasını önemli bir eksiklik olarak görmekte ve bu durumu batı edebiyatındaki örneklerle karşılaştırmaktadır. Bu eserler arasında, Henri Barbusse’un “Ateş”, Roland Dorgeles’in “Tahta Salipler” ve Remarque’ın ünlü “Garp Cephesinde Hiçbir Tebeddül Yoktur” adlı kitapları örnek gösteren Nabi, Anadolu’nun yaşadığı büyük acılara rağmen benzer şekilde edebi eserlerin ortaya konulmamış olmasına dikkat çekmektedir. Türk edebiyatında bu alandaki önemli örneklerden biri olarak ise Falih Rıfkı’nın “Ateş ve Güneş” adlı eseri zikredilmektedir³⁰. Derginin 23 Eylül 1930 tarihli 23. sayısında yayımlanan “İçtimai Roman Yeniden Canlanacak Mı? başlıklı yazıda, son iki yıl içinde savaş edebiyatının büyük bir ilgi gördüğü ve savaşın yazarlara yeni ifade alanları açtığı belirtilmektedir. Savaşa katılmış bireyler, savaş edebiyatında kendi duygularını paylaşınlarda ya da savaşa katılmayıp sadece savaş edebiyatı hakkında yazanlarda merak uyandıran yeni bilgiler bulmaktadır. Yazıda, savaş edebiyatının giderek daha toplumsal bir karakter kazanacağı öngörülerek

29 Ahmet Cevat, “Büyük Gazi ve Sanat”, **Muhit Dergisi**, C 1, S 2, s. 85.

30 Yaşar Nabi, “Umumi Harp ve Edebiyat”, **Muhit Dergisi**, C 2, S 14, Aralık 1929, s. 1068-1069-1070.

“herhalde harp sonu devresi edebiyatı git gide içtimai bir mahiyet almaktadır” değerlendirmesi yapılmaktadır³¹. *Muhit*’te Batı savaş edebiyatına dair örnekler tartışılırken aynı zamanda çeviri metinler aracılığıyla okuyucuya da sunulmuştur. 22 Ağustos 1930 tarihli 22. sayıda yayımlanan “Harp Edebiyatı” başlıklı yazıda, Reşat Nuri’nin çevirileriyle çeşitli hikayelere yer verilmiş³², yine 23 Eylül 1930 tarihli sayıda “Muharebe Edebiyatı Numuneleri” başlığı altında Henri Barbusse’un “Ateş” adlı eserinden “Bir Kara Muharebesi” ile Rene Milan’ın “Zafer Serilerinden” “Bir Deniz Muharebesi” metinleri yayımlanmıştır³³. “Harp Edebiyatından” başlığı altında yayımlanan “4 Numaralı Lağım Dehlizi” adlı yazıda ise Seddülbahir Cephesi’nde 4 numaralı lağım dehlizinde mahsur kalan on askeri kurtarmaya giden birliklerin tereddütsüz dayanışması anlatılarak fedakârlık ve kolektif sorumluluk duygusu öne çıkarılmaktadır³⁴. Derginin 30 Nisan 1931 tarihli 30. sayısında yayımlanan “Askerlik Hikayelerinden” başlıklı bölümde yer alan “Çavuşa Pes Dedirtti” adlı hikâyede ise pala bıyıklı Çavuş Ömer ile Tüysüz Çakır Ali arasındaki ilişki ele alınmakta disiplin, sorumluluk ve dayanışma gibi değerler bireysel deneyimler üzerinden aktarılmaktadır³⁵. Bu metinlerde doğrudan kahramanlık anlatılarından ziyade askerlik yaşamına dair gündelik deneyimlerin ve insan ilişkilerinin ele alındığı görülmektedir.

Dergide savaş edebiyatına ilişkin yayımlanan bu teorik tartışmaların yanı sıra milli duyguları yansıtan edebi türlere ait örneklerde bulunmaktadır. Yayımlanan milli edebi türler, savaşın ve Milli Mücadele’nin edebiyat üzerindeki etkilerinin somut örneklerini oluşturmaktadır. Kemalettin Şükrü’nün *Muhit*’in 13 Kasım 1929 tarihli 13. sayısında yayımlanan “Sipahi Ahmet” adlı tarihi romanı bu bağlamda dikkat çekmektedir. Yazarın anlatıyı kendisine haminnesi tarafından aktarılan bir masala dayandığını belirtmesi eserin sözlü kültürle bağımlı da ortaya koymaktadır. II. Süleyman döneminde geçen romanda Sipahi Ahmet figürü, idealize edilmiş Türk asker tipini temsil etmektedir. Sipahi Ahmet’in kahraman Türklüğüne vurgu yapılmış “hüviyetinde Türkün asil ruhunun bütün esaslarını taşır. Vücudu Türk ırkının tarihin temellerine doğru kök salmış sağlam bünyesinin bir timsali.. bir şaheseridir.

31 “İçtimai Roman Yeniden Canlanacak Mı?”, **Muhit Dergisi**, C 2, S 23, Eylül 1930, s. 353.

32 Tercüme Eden Reşat Nuri, “Harp Edebiyatından”, **Muhit Dergisi**, C 2, S 22, Ağustos 1930, s. 262-263-264.

33 Tercüme Eden Reşat Nuri, “Muharebe Edebiyatı Numuneleri”, **Muhit Dergisi**, C 2, S 23, Eylül 1930, s. 336-337.

34 M. Şevki, “4 Numaralı Lağım Dehlizi”, **Muhit Dergisi**, C 3, S 29, Mart 1931, s. 54.

35 M. Şevki, “Çavuşa Pes Dedirtti”, **Muhit Dergisi**, C 3, S 30, Nisan 1931, s. 30-31.

Bir kahraman!.. Hakiki bir kahraman... Lekesiz, hayatı, mazisi şerefle dolu bir Türk kahramanı!..” şeklinde yüceltilmektedir. Böylece Ahmet’in kahramanlık nitelikleri bireysel bir başarıdan ziyade halkın ve milletin ortak mücadelesini ifade etmektedir³⁶. Aynı dönemde Etem İzzet’in kaleme aldığı “Aşk Güneşi” adlı roman, İstiklâl Savaşı’nı konu edinerek Milli Mücadele’nin edebiyatla buluştuğu bir diğer örneği sunmaktadır. Eser, piyadelerin “biz yiğit piyadeleriz” marşı eşliğinde yürüyüş sahnesiyle başlamakta ve “Türkün mucizesi” olarak nitelendirilen Milli Mücadele’den kesitlerle devam etmektedir. Roman, Türk halkının direnişinin edebi bir anlatısını oluşturmakta asker ile halkın birlikteliğini, Türk milletinin gücünü ve kararlılığını vurgulamaktadır³⁷. Derginin 18 Nisan 1930 tarihli 18. sayısında yayımlanan Mahmut Yesari’nin “Bumbu” adlı hikâyede ise bir bölüğün akşam talimleri için meydana toplanmasıyla başlamakta ve Mehmet Çavuş’un cephede kahramanca çarpıştığı bir anda ölüp Ayşe’ye hasret gitmesiyle son bulmaktadır³⁸. Bu tür anlatılarda bireysel kahramanlıklar üzerinden savaşın duygusal ve insani boyutunun öne çıkarıldığı görülmektedir. *Muhit* dergisinde Türk tarihi ve mitolojisinin önemli unsurlarına da yer verilmiş, bu kapsamda “Oğuz Han” destanı yayımlanmıştır. Derginin 20 Haziran 1930 tarihli 20. sayısında Kemalettin Şükrü tarafından kaleme alınan “Milli Türk Destanı Oğuz Han” başlıklı metin, Oğuz Han’ın babası Kara Han ile başlayan mitolojik anlatıyı konu edinmektedir. Kara Han’ın halkını toplayarak kendisine bir oğul vermesi için Tanrı’ya dua etmelerini istemesiyle başlayan hikâyede Oğuz’un olağanüstü özelliklerle dünyaya gelişi ve kısa sürede büyüyerek savaşçı kimliğini kazanması anlatılmaktadır. Metinde “bu tarihten itibaren de Oğuz ismi Türk tarihinin ilk sahifesine geçmiştir” ifadesiyle tarihsel süreklilik vurgulanmaktadır³⁹. Destanın devamı niteliğindeki bölümler derginin 21.⁴⁰, 22.⁴¹, 23.⁴², ve son kısmının yayımlandığı 24. sayılarda sürdürülmüş, “Türk bayrağının ve Türklüğün şerefi için

36 Kemalettin Şükrü, “Sipahi Ahmet”, *Muhit Dergisi*, C 2, S 13, Kasım 1929, s. 993-994-995-996.

37 Etem İzzet, “Aşk Güneşi”, *Muhit Dergisi*, C 2, S 16, Şubat 1930, s. 1260-1261.

38 Mahmut Yesari, “Bumbu”, *Muhit Dergisi*, C 2, S 18, Nisan 1930, s. 1372-1373.

39 Kemalettin Şükrü, “Oğuz Han”, *Muhit Dergisi*, C 2, S 20, Haziran 1930, s. 134-135-136-137.

40 Kemalettin Şükrü, “Oğuz Han”, *Muhit Dergisi*, C 2, S 21, Temmuz 1930, s. 218-219-220-221.

41 Kemalettin Şükrü, “Oğuz Han”, *Muhit Dergisi*, C 2, S 22, Ağustos 1930, s. 302-303-304-305.

42 Kemalettin Şükrü, “Oğuz Han”, *Muhit Dergisi*, C 2, S 23, Eylül 1930, s. 382-383-384.

çalışarak namlarını milli tarihin baş sahifelerine yazdılar”⁴³ ifadeleriyle Türklük ve kahramanlık teması güçlendirilmiştir. “Oğuz Han Destan’ı” Türk edebiyatında, Türk milletinin tarihsel zaferleri ve kahramanlık mirasını hatırlatan önemli bir eser olarak bilinmektedir. Destan, hem Oğuz Han’ın bireysel kahramanlıklarına değinmekte hem de Türk milletinin tarihsel sürecinde yer tutan milli kimlik ve kültürün inşasına da katkı sağlamaktadır.

Muhit’te milli duyguların pekiştirilmesinde tiyatro eserleri de önemli bir araç olarak kullanılmıştır. Dergi sayfalarında bu çerçeveye uygun olarak Halkevleri bünyesinde sahnelenen oyunlar askerlik, fedakârlık ve Milli Mücadele etrafında şekillenmiştir. Haziran 1932 tarihli sayıda yayımlanan “Mehmetçiğin Sözü” adlı tek perdelik milli eser, Türk askerinin vatan uğruna gösterdiği fedakarlıkları, tarih boyunca üstlendiği belirleyici rolü ve milletin bağımsızlık mücadelesindeki üstün gayretini konu edinmektedir. Piyeste, Türk askerinin milli kimliğin ve tarihsel sürekliliğin taşıyıcısı olduğu “artık bu devri, gelecek devirleri, yeni Türk tarihini Türk evlatlarına bırakıyorum” sözleriyle ifade edilmektedir⁴⁴. Ankara Halkevi’nde sahnelenen bir diğer milli eser olan “Mavi Yıldırım” piyesi ise Milli Mücadele yıllarını bireysel hikâyeler üzerinden aktarırken toplumsal mücadele ruhunu öne çıkarmaktadır. Eserde aydın ve bilinçli Türk gençliğinin vatan savunmasındaki rolü vurgulanmakta “cephanesini bağrındaki imandan alan, istiklale doğru ateşten bir sel halinde yürüyen bu milletin önüne durulamaz” ve “Türkün, önüne durulmaz fırtınası başlamıştır” ifadeleriyle topyekûn mücadele ile milli dayanışmanın altı çizilmektedir⁴⁵. Kadın-erkek demeden Sakarya’ya koşan halk tasviri mücadeleyi kolektif bir seferberlik olarak sunmaktadır. Manzum olarak kaleme alınan “Mete” adlı piyes, askerî temayı Orta Asya Türk tarihine taşıyarak Mete Han’ın liderliği ve kahramanlığı üzerinden Türk milletinin savaşçı geleneğini vurgulamaktadır. Bu durum Cumhuriyet döneminin tarihsel süreklilik arayışıyla örtüşmekte ve milli kimliğin köklerini daha eski dönemlere dayandırma eğilimini yansıtmaktadır⁴⁶. Bu eserleri aracılığıyla askerlik toplumsal dayanışmayı, fedakârlığı ve tarih bilincini besleyen bir unsur olarak sunulmaktadır. Bunun yanı sıra *Muhit*’te, “Gelibolu’ya Asker İhracı” adlı sesli filme ait görsel ve bilgilendirici içeriklere de yer verilmiştir. Çanakkale Cephesi’ne asker sevkıyatı ve savaş

43 Kemalettin Şükrü, “Oğuz Han”, **Muhit Dergisi**, C 2, S 24, Ekim 1930, s. 462-463-464.

44 “Mehmetçiğin Sözü”, **Muhit Dergisi**, C 4, S 44, Haziran 1932, s. 65.

45 Muhittin Doğan, “Mavi Yıldırım Piyesi”, **Muhit Dergisi**, C 4, S 45, Temmuz 1932, s. 60-61.

46 Yaşar Nabi, “Mete”, **Muhit Dergisi**, C 4, S 46, Eylül 1932, s. 14-15.

hazırlıklarını konu alan bu film, görsel anlatım yoluyla savaşın farklı bir boyutunu okuyucuya aktarmaktadır⁴⁷. Yazılı ve görsel materyallerin birlikte kullanılması hem tarih bilgisinin hem de askerî tarihin popülerleşmesine katkı sağlamış ve geniş okuyucu kitlelerine ulaşılmasını amaçlamıştır.

Muhit'te milli duyguların pekiştirilmesinde tiyatro ve roman türlerinin yanı sıra toplumda güçlü bir karşılık bulan şiir de bir araç olarak kullanılmıştır. Dergide yayımlanan şiirlerde kahramanlık teması öne çıkmakta askerlik, fedakârlık ve milli bilinç duygularının güçlendirilmesi amaçlanmaktadır. Kasım 1930 tarihli 25. sayıda M. Reşit tarafından kaleme alınan “Kahramanlar”⁴⁸, “Asker Türküleri”⁴⁹ başlıklı şiirler bu doğrultuda dikkat çekmektedir. Yine Haziran 1931 tarihli 32. sayıda “Askerlik Edebiyatı”⁵⁰, “Plevne”⁵¹, Mehmetçiğe⁵², Asker Türküsü⁵³, Kırklareli’de Gurup⁵⁴, Anneme⁵⁵, Mehmetçiğin Rüyası⁵⁶ gibi şiirlere yer verilmiştir. Bu şiirlerde ortak olarak Türk askerinin kahramanlığı, vatan sevgisi, fedakarlığı ve ailesiyle kurduğu duygusal bağ işlenmektedir.

IV. Hava Gücü, Pilotluk ve Kadın Pilotların Rolü

Muhit dergisinde modernleşme söylemi kültürel ve ideolojik alanla sınırlı kalmamış, savaş teknolojileri ve sanayileşme bağlamında da ele alınmıştır. Dergi, modern çağın özellikle havacılık teknolojileri ekseninde şekillenen medeniyet anlayışının savaş ve barış koşullarına köklü biçimde dönüştürdüğünü vurgulamaktadır. Kasım 1931 tarihli 37. sayıda bir Amerikan dergisinden aktarılan yazıda, geleceğin savaşlarının büyük ölçüde mekanize ordular vasıtasıyla yürütüleceği öngörülmektedir. Buna göre keşif ve istihbarat faaliyetleri artık süvari ve piyade birlikleri yerine zırhlı, tekerlekli araçlarla gerçekleştirilecek, hafif tanklar, kendi kendine hareket edebilen ağır topçu birlikleri, motosikletli alaylar savaşın ön saflarında yer alacaktır. Bu yeni

47 “Gelibolu’ya Asker İhracı”, *Muhit Dergisi*, C 3, S 29, Mart 1931, s. 55.

48 M. Reşit, “Kahramanlar”, *Muhit Dergisi*, C 3, S 25, Kasım 1930, s. 11.

49 Celal Sahir, “Türk Askeri”, *Muhit Dergisi*, C 3, S 25, Kasım 1930, s. 32.

50 Murat Ak Doğan, “Askerlik Edebiyatı”, *Muhit Dergisi*, C 3, S 32, Haziran 1931, s. 33.

51 Sabri Esat, “Plevne”, *Muhit Dergisi*, C 3, S 27, Ocak 1931, s. 19.

52 Fevziye Aptülhak, “Mehmetçiğe”, *Muhit Dergisi*, C 3, S 27, Ocak 1931, s. 32.

53 Celal Sahir, “Asker Türküsü”, *Muhit Dergisi*, C 3, S 29, Mart 1931, s. 21.

54 Ziya İlhan, “Kırklareli’de Gurup”, *Muhit Dergisi*, C 3, S 32, Haziran 1931, s. 45.

55 Esat Demiray, “Anneme”, *Muhit Dergisi*, C 3, S 32, Haziran 1931, s. 50.

56 Fevziye Aptullah, “Mehmetçiğin Rüyası”, *Muhit Dergisi*, C 3, S 35, Eylül 1931, s. 2.

savaş düzeninde tankların modern muharebenin bel kemiğini oluşturacağı ifade edilmektedir. Bu değerlendirmeler, savaşın insan gücünden ziyade teknoloji ve sanayi kapasitesiyle belirlendiği yeni bir dönemin habercisi olarak sunulmaktadır⁵⁷. Aralık 1934 tarihli 38. sayıda yayımlanan bir diğer yazıda ise sanayi öncesi ve erken sanayi dönemlerinde savaşların çoğunlukla toprak kazanımı ve savunması amacıyla yapılırken, XIX. yüzyılda buhar gücüne dayalı sanayileşmenin savaşın yöntem ve araçlarını değiştirdiği belirtilmektedir. Böylece modern savaş anlayışının tarihsel dönüşüm süreci açıklanmaktadır⁵⁸.

Muhit, yayımladığı yazılarla havacılığın tarihsel gelişimini, teknik yeniliklerini ve askeri-stratejik önemini geniş bir perspektiften ele almakta hava gücünü modern medeniyetin, yeni savaş düzeninin merkezî unsurlarından biri olarak konumlandırmaktadır. Nisan 1929 tarihinde yayımlanan “Tayyareciliğin Hakiki Babaları” başlıklı yazı, modern havacılığın başlangıç noktası olarak kabul edilen uçak icadını ele almaktadır⁵⁹. Ağustos 1929 tarihli “Hususi Tayyareler Devrine Giriyoruz” başlıklı yazıda ise havacılığın gündelik hayata nüfuz etmeye başladığı vurgulanmaktadır. Uçak kullanımının giderek kolaylaştığı, yakıt maliyetlerinin kara ulaşımına göre yüksek olmasına rağmen hız avantajı nedeniyle tercih edildiği belirtilmekte uçakların güvenli bir ulaşım aracı haline gelme sürecinin hızlandığı ve yakın gelecekte daha geniş kitlelere ulaşacağı öngörülmektedir⁶⁰. Uçak teknolojisinde güvenliğin temel unsur olduğu gerçeği, Hasan Halet’in Edwin Teale’den aktardığı “Bir Tecrübe Pilotu ile Birlikte Uçuş” başlıklı yazıda örneklendirilmektedir. Texas’taki Kelly İstasyonu askerî hava okulundan mezun tecrübe pilotu William Crosswell ile yaptığı uçuş üzerinden mühendisler tarafından tasarlanan uçakların titizlikle test edildiği ve uçuş güvenliğinin bu denemelerle sağlandığı belirtilmektedir⁶¹. “Dünyanın En Büyük Deniz Tayaresi” başlıklı yazıda tanıtılan Do X uçağı, 140 yolcu taşıma kapasitesi, 50 ton yük kaldırabilmesi, saatte 350 km hıza ulaşabilmesi ve 12 motorla toplam 6.300 beygir gücü üretmesiyle döneminin dikkat çekici hava araçlarından biri olarak sunulmaktadır. Bu örnek, devletler arasında daha gelişmiş hava araçları üretme

57 “Silahlar Baştan Başa Makineleşiyor”, *Muhit Dergisi*, C 4, S 37, Kasım 1931, s. 58-59.

58 “Balkanlar Birliği ve Gazi Hazretlerinin Balkan Murahhaslarına Nutukları”, *Muhit Dergisi*, C 4, S 38, Aralık 1931, s. 4.

59 “Tayyareciliğin Hakiki Babaları”, *Muhit Dergisi*, C 1, S 6, Nisan 1929, s. 453-454.

60 “Hususi Tayareler Devrine Giriyoruz”, *Muhit Dergisi*, C 1, S 10, Ağustos 1929, s. 774-775.

61 Tercüme Eden Hasan Halet, Edwin Teale, “Bir Tecrübe Pilotu ile Birlikte Uçuş”, *Muhit Dergisi*, C 3, S 30, Nisan 1931, s. 34-35-36-37.

yönünde yoğun bir rekabetin başladığını göstermektedir. Nitekim Fransa’da Farman, Breget, Bleryo gibi firmaların geliştirdiği Golyat, Levyatan ve Bleryo 127 gibi 1000 beygir gücüne sahip savaş uçakları bu yarışın örnekleri arasında sayılmaktadır. Benzer şekilde İngiltere’nin Hindistan’a askerî sevkiyatında hava gücünden yararlanılması, havacılığın imparatorluk stratejisindeki rolünü ortaya koymaktadır⁶². Hasan Halet’in “İlim ve Fen Aleminde Nereye Doğru Gidiyoruz?” başlıklı yazısı ise havacılığı daha geniş bir teknolojik dönüşüm kapsamında değerlendirmektedir. Doktor Vitni’nin görüşlerine yer verilen yazıda, ilerleyen yıllarda uçakların pilotsuz biçimde keşif ve gözetleme faaliyetlerinde kullanılabilmesi öngörülmektedir. Bu tür uçakların otomatik sistemler veya uzaktan kumanda yoluyla görev yapabileceği ifade edilerek savaş teknolojisinin geleceğine dair dikkat çekici bir perspektif sunulmaktadır⁶³. Temmuz 1931 tarihli bir yazıda Ohio’da yapımı tamamlanmak üzere olan “Akron” adlı savaş uçağı tanıtılmıştır. Makineli tüfekler ve bomba donanımlarıyla teçhiz edilen bu hava aracı, filo keşif uçaklarını taşıyabilecek şekilde tasarlanmıştır. Aynı dönemde New York’taki Mitchel Field’de denenen tek satırlı küçük bir uçağın saatte 300 mil hıza ulaşabildiği, 29,000 kadem yüksekliğe çıkabildiği, pervanesinden ateş açabildiği, iki makineli tüfekle donatıldığı ve 400 beygir gücünde özel bir motora sahip olduğu belirtilmektedir. Bu teknik ayrıntılar, hava gücünün modern savaşlarda giderek daha belirleyici bir rol üstlendiğini göstermektedir⁶⁴. Ekim 1932 tarihli 48. sayıda yayımlanan “Uçan Tanklar” başlıklı yazıda ise uçakların tankları bir noktadan başka bir noktaya taşıyabilecek kapasiteye ulaşmasıyla savaşların karakterinin değiştiği vurgulanmaktadır. Bu gelişmelerle birlikte kara savaşlarının yapısının dönüştüğü ve mevcut siper harbi anlayışının yeniden değerlendirilmek zorunda kaldığı belirtilmektedir⁶⁵. Hava gücünün artan etkisi, sivillerin korunması meselesini de gündeme taşımıştır. *Muhit*’te yayımlanan bazı yazılarda, yeni bir savaş durumunda havadan atılabilecek zehirli gazların cephe gerisindeki siviller için ciddi bir tehdit oluşturacağı yönündeki endişeler dile getirilmektedir. Şubat 1933 tarihli 52. sayıda yayımlanan bir yazıda, bu tehdiye karşı devletlerin sivillerin ve şehirlerin gazlardan daha az zarar görmesi için önlem almaya başladığı belirtilmektedir. Paris’te halka

62 “Dünyanın En Büyük Deniz Tayaresi”, *Muhit Dergisi*, C 2, S 22, Ağustos 1930, s. 244-245-246-247.

63 Hasan Halet, “İlim ve Fen Aleminde Nereye Doğru Gidiyoruz?”, *Muhit Dergisi*, C 3, S 27, Ocak 1931, s. 38.

64 “Dünyanın En Büyük Hava Gemisinin Harici Örtüsü Kaplanıyor”, *Muhit Dergisi*, C 3, S 33, Temmuz 1931, s. 48.

65 “Uçan Tanklar”, *Muhit Dergisi*, C 4, S 48, Ekim 1932, s. 28-29.

tanıtılan mahrutu damlı oksijen sistemleriyle donatılmış evler bu önlemlerin dikkat çekici örneklerinden biri olarak sunulmaktadır. Kapıları hava ile tazyik edilmiş olan bu evler, kapatıldığında içeride bulunan kişiler saatlerce hatta günlerce içeride yaşayabileceği ifa edilmektedir. Fransa gaz maskelerini satışa çıkarmış, Almanya’da toplumun gaz saldırılarına karşı bilinçlendirilmesi amacıyla milli bir seferberlik başlatılmış, Rusya’da ise yeni yapılacak binalarda imkanlar ölçüsünde gazdan korunma mahzenleri ve gazdan etkilenmeyecek fenni teşkilata sahip odaların yapılması zorunlu hale getirilmiştir. Bu gelişmeler modern savaşın artık cepheyle sınırlı kalmadığını ve sivil alanları da doğrudan hedef haline getirdiğini ortaya koymaktadır⁶⁶. Dergi, savaş uçaklarına ilişkin anlatımını görsel materyallerle de desteklemiştir. Örneğin, 30 Nisan 1931 yılındaki 30. sayıda bulunan “Cihan Hadiseleri” başlığı altında İngiltere’ye ait dört mitralyözle donatılmış bir savaş tayyaresinin görseline yer verilmiştir⁶⁷.

Hava gücünün askerî ve stratejik öneminin artması, erken Cumhuriyet döneminde Türk havacılığının geliştirilmesi ve gençliğin bu alanda eğitilmesi gerekliliğini gündeme taşımıştır. *Muhit*, hava gücünün önemine dikkat çekmekle kalmamış, Türk gençlerinin havacılık alanında bilinçlendirilmesi ve teşvik edilmesi gerektiğini vurgulayan yazılara da yer vermiştir. Bu dönemde Türk havacılığının gelişmesi yönünde yapılan çağrı ve önerilerin, ilerleyen yıllarda havacılık alanında önemli bir ivme kazandırdığı görülmektedir. Şubat 1930 tarihinde mühendis Hasan Halit tarafından kaleme alınan “Tayarecilikte İnkılap” başlıklı yazı, dönemin havacılık teknolojisinin ulaştığı seviyeyi ortaya koymaktadır. Halit, dünya çapında motorsuz uçakların yaygınlaştığını belirterek, “Tayare, artık bisiklet ve otomobilden daha kolay ve daha az tehlikeli bir spor oldu. Motorsuz tayyarelerle 150 kilometre uçmak 1600 metre yükselmek kabil!” ifadeleriyle bu alanın erişilebilirliğine dikkat çekmektedir. Ayrıca motorsuz tayyare talimleri için İstanbul’un son derece uygun bir merkez olduğunu vurgulayarak Türk gençlerinin bu alana hevesli olmaları için gerekli olan unsurları sıralamaktadır. Halit’in “istikbalimizin hava hakimiyetimize ne derece bağlı olduğunu unutmayalım” sözleri, havacılığı spor ya da teknik gelişmelerin yanı sıra milli gelecekle doğrudan ilişkili stratejik bir alan olarak konumlandırmaktadır⁶⁸. Ekim 1931 tarihli 36. sayısında Muzaffer Timurtaş’ın

66 “Zehirli Gazdan Korunmak İçin Saklanacak Yerler”, *Muhit Dergisi*, C 5, S 52, Şubat 1933, s. 19.

67 “Cihan Hadiseleri”, *Muhit Dergisi*, C 3, S 30, Nisan 1931, s. 69.

68 Hasan Halit, “Tayarecilikte İnkılap Motorsuz Tayyareler”, *Muhit Dergisi*, C 2, S 16, Şubat 1930, s. 1244-1245-1246.

Türk pilotu Basri Bey ile yaptığı görüşmeye yer verilmiştir. “Türk Tayyarecileri Tayyareci Basri Bey Mesleğinde Duyduğu Heyecanları Anlatıyor” başlıklı yazıda, pilotluğun dönemin gençliği için heyecan verici ve prestijli bir meslek haline geldiği ifade edilmektedir⁶⁹. Aralık 1931 tarihli 38. sayıda ise Türk pilotu Mithat Bey’in hatıralarına yer verilmiştir. Mithat Bey’in aktardığı uçuş anıları, dönemin pilotlarının teknik becerilerine, cesaretlerine ve karşılaştıkları zorluklarla baş etme kapasitelerini de gözler önüne sermektedir⁷⁰. Bu tür anlatılar, havacılığın yeni bir milli kahramanlık biçimi olarak sunulduğunu göstermektedir.

Havacılık alanındaki gelişmeler ve hava gücünün artan prestiji, pilotluk mesleğinin geniş kitleler tarafından ilgi görmesine zemin hazırlamıştır. Özellikle 1920’ler ve 1930’lar, havacılığın hızla popülerleştiği ve bu alanda yenilikçi yaklaşımların ortaya çıktığı bir dönem olarak öne çıkmaktadır. Dönemin dergilerinde, pilotluk mesleğine olan ilgi ve bu alandaki gelişmeler hakkında kapsamlı bilgiler yer almakta ve hem erkekler hem de kadınlar arasında pilotluğun ilgi çektiğine değinilmektedir. *Muhit* dergisi de pilotluk mesleğine yönelik toplumsal ilgiyi ve bu alandaki teknik gelişmeleri ayrıntılı biçimde aktaran dergilerden biridir. Mayıs 1929 tarihli sayıda Sarry Brent’in kaleme aldığı “Tayarecilik Öğreniyorum” başlıklı yazı, pilotluk mesleğinin cazibesini ve bu alanda duyulan yoğun ilgiyi ortaya koymaktadır. Brent, pilot olabilmek için sıkı bir sağlık kontrollerinden geçildiğini ve uçuş becerisinin kazanılmasının zahmetli bir eğitim süreci gerektirdiğini belirtmektedir. Buna rağmen “Tayarecilik en cazip bir meslek oldu. Medeni memleketlerde her gencin büyük aşkı tayareci olmaktır” ifadeleri, dönemin gençliği arasında havacılığın ulaştığı popülerliği açıkça yansıtmaktadır⁷¹. Kadınların havacılıkla tanışması ise bu dönemde hala oldukça yenilikçi bir gelişme olmakla birlikte, giderek artan bir şekilde toplumda yer edinmeye başlamıştır. Esmâ Zafır’ın aktardığı “Bahri Muhiti Tayare ile Geçen Kadın Tayareci Mis İrhart Uçarken Ne His Ettiğini Anlatıyor” başlıklı yazıda, kadınların uçuş deneyimlerine dair detaylı bilgiler sunulmaktadır. İrhart, uçuş sırasında karşılaştığı uçak arızalarından söz etmekte ancak buna rağmen uçmanın verdiği eşsiz heyecanı “Evet, hava gezintilerinde meşakkat yok değil. Fakat bunun zevki bütün zahmeti unutturuyor. Yeni bir şehri yeni bir vasıta ile gezmek yeni yeni

69 Muzaffer Timurtaş, “Türk Tayyarecileri”, *Muhit Dergisi*, C 3, S 36, Ekim 1931, s. 11,76.

70 Muzaffer Timurtaş, “Tayyarecilerimiz Mithat Bey”, *Muhit Dergisi*, C 4, S 38, Aralık 1931, s. 28,76-77.

71 Sarry Brent, “Tayarecilik Öğreniyorum”, *Muhit Dergisi*, C 1, S 7, Mayıs 1929, s. 524-525.

insanlarla tanışıp görüşmek kadar meserret verir” ifadeleriyle dile getirmektedir⁷². Eylül 1930 tarihli “Tayareci Kadın” başlıklı yazıda, İstanbul’a gelen Fransa Tayare Birliği delegesi Matmazel Marie Marvingt’in havacılık alanındaki başarılarına yer verilerek kadınların havacılık mesleğindeki etkin rolü vurgulanmaktadır⁷³. Haziran 1931 tarihli 32. sayıda yayımlanan “On Altı Yaşında Bir Tayyareci” başlıklı yazı, gençlerin pilotluğa olan ilgisini gözler önüne sermektedir. Bu yazıda, Clough isimli bir kişinin henüz çocuk yaşlarda pilotluk derslerine başladığından ve hızlı bir şekilde uçuş deneyimi kazandığına değinilmektedir. Bu örnek, havacılığa gençlerin ilgisinin giderek arttığını, eğitim süreçlerine katılımın erken yaşlardan itibaren başladığını ve havacılık eğitimine erken yaşta katılımın teşvik edildiğini göstermektedir⁷⁴. Aynı sayıda yer alan “Hava Hikayeleri” başlıklı yazıda, General William Mitchell’in uçakların gelişimi ve pilot eğitimi üzerine değerlendirmelerine yer verilmekte ve havacılığın geleceğine dair öngörüler aktarılmaktadır⁷⁵. “Uçucuların Mahareti Balon Patlatmakla Tecrübe Ediliyor” başlıklı yazıda ise San Diego’daki bir uçuş okulunda pilotların manevra kabiliyetlerini geliştirmek amacıyla uygulanan eğitim yöntemi anlatılmaktadır. Bu yöntemde dört gazlı balon uçağa bağlanmakta ardından iki uçak birbirini takip ederek havalanmakta ve balonları taşıyan uçak bunları tek tek bırakmaktadır. İkinci uçağın pilotu ise bırakılan balonları mümkün olan en kısa sürede patlatmakla görevlendirilmektedir. Bu tür yenilikçi uygulamalar, havacılık eğitimlerinin daha sistematik ve verimli hale getirildiğini göstermektedir⁷⁶.

V. Cumhuriyetin İlk Yıllarında Türk Kadınlarının Toplumsal Mücadeleleri

Muhit, erken Cumhuriyet Dönemi Türkiye’sinin toplumsal dönüşümünü yansıtan önemli yayınlardan biri olarak kadınların toplumsal hayattaki yeri ve rolü meselesine geniş yer ayırmıştır. Dergide yayımlanan yazılar, Türk kadınının savaş yıllarındaki fedakarlıklarından başlayarak Cumhuriyet Döneminde sosyal, ekonomik, kültürel ve siyasal alanlarda giderek artan görünürlüğünü ortaya koymaktadır. Şubat 1929 tarihli 4. sayıda yayımlanan “Türk Hanımlarının İctimai Faaliyetleri” başlıklı yazıda, Türk kadınlarının toplumsal hayata katılımı Balkan Savaşları ve I. Dünya Savaşı

72 Nakleden Esmâ Zafir, “Bahri Muhiti Tayare ile Geçen Kadın Tayareci Mis İrhart Uçarken Ne His Ettiğini Anlatıyor”, *Muhit Dergisi*, C 1, S 7, Mayıs 1929, s. 537-538-539.

73 “Tayareci Kadın”, *Muhit Dergisi*, C 2, S 23, Eylül 1930, s. 376-377.

74 “On Altı Yaşında Bir Tayyareci”, *Muhit Dergisi*, C 3, S 23, Haziran 1932, s. 10,76.

75 “Hava Hikayeleri”, *Muhit Dergisi*, C 3, S 23, Haziran 1932, s. 58,78.

76 “Uçucuların Mahareti Balon Patlatmakla Tecrübe Ediliyor”, *Muhit Dergisi*, C 3, S 33, Temmuz 1931, s. 49.

yıllarına dayandırılmaktadır. Bu dönemde Türk kadınları, Hilâl-i Ahmer Cemiyeti aracılığıyla yaralı askerlere yardım etmiş, savaş sonrasında ise muhacirlerin sosyal ihtiyaçlarının karşılanmasında ve yetim çocukların eğitim ile barınma sorunlarının giderilmesinde aktif rol üstlenmişlerdir. “Süt Damlası” heyetinin çocuklara sağlıklı süt dağıtması gibi örnekler, kadınların sosyal yardım alanındaki örgütlü faaliyetlerini somutlaştırmaktadır. Savaş sonrası dönemde ise kadınlar, toplumun yeniden inşasında sosyal hayatın vazgeçilmez unsurları haline gelmiştir⁷⁷. Mayıs 1929’da yayımlanan 7. sayıda Efzaiş Suat’ın kaleme aldığı “Türk Kadınlarının İçtimai Faaliyeti Kadın Birliği” yazı, kadınların bireysel çabaların ötesine geçerek cemiyetler vasıtasıyla örgütlü biçimde toplumsal hayata katıldığını göstermektedir. “Kadın Birliği” bu faaliyetlerin yürütülmesinde önemli bir araç olmuş ve Türk kadınları cemiyetin programında yer alan “fikri, içtimai, medeni hukuk, muavenet sahası” gibi alanlarda çalışmalar yürütmeye başlamıştır. Nitekim yeni harflerin öğretimi amacıyla cemiyet binasında iki kadın tarafından iki ayrı kurs açılmıştır. Cemiyet aynı zamanda çocukların ihtiyaçlarıyla ilgilenmiş, düzenlediği müsamere gelirlerinin büyük bir bölümünü ihtiyaç sahiplerine ayırmıştır⁷⁸. *Muhit*’in ilerleyen sayılarında ise Türk kadınının faaliyet alanı derneklerle sınırlı kalmayıp, her alanda varlık göstermesi gerektiği vurgulanmıştır. Dergide yer alan yazılarda Türk kadınlarının şehirli-köylü, evli-bekar ya da anne olmasına bakılmaksızın devletin ve toplumun farklı alanlarında aktif rol üstlenmesi gerektiği ifade edilmektedir. Yıllarca kucağında bebeğiyle tarlada çalışarak cephedeki eşlerini düşünen kadınların, toplumun her alanında yer almalarının doğal bir hak olduğu belirtilmektedir⁷⁹. Bu nedenle kadınların çeşitli alanlarda eğitim alabilmesi için farklı okullar ve kurslar açılmıştır. Bu kurumlarda kadınlara şapkacılık, dikiş, biçki, nakış, çamaşır yıkama, ütü, yemek pişirmek ve pastacılık gibi mesleki beceriler öğretilmiştir. Bunun yanı sıra serbest meslek kurslarında Türkçe, Almanca, Fransızca, riyaziye ve resim gibi dersler verilerek kadınların kültürel ve mesleki gelişimlerine katkı sağlanmıştır⁸⁰.

Muhit, toplumsal hayatta aktif rol alan kadın figürlerini görünür kılmaya da önem vermiştir. Mart 1930’da yayımlanan “Kaybettiğimiz Çok Kıymetli ve Halkçı Bir

77 “Türk Hanımlarının İçtimai Faaliyetleri”, *Muhit Dergisi*, C 1, S 4, Şubat 1929, s. 254- 255.

78 Efzaiş Suat, “Türk Kadınlarının İçtimai Faaliyeti Kadın Birliği”, *Muhit Dergisi*, C 1, S 7, Mayıs 1929, s. 494-495.

79 Seniha Sami, “Annelerin Çalışması”, *Muhit Dergisi*, C 3, S 34, Ağustos 1931, s. 70-71.

80 Muhittin Doğan, “Modern Mekteplerimizden İsmet Paşa Kız Enstitüsü”, *Muhit Dergisi*, C 4, S 39, Ocak 1932, s. 20-21.

Türk Kadını Hamiyet Hulusi Hanım” başlıklı yazıda, Hamiyet Hulusi Hanım’ın savaş yıllarında yaralılarla ilgilendiğini, göç eden insanlara yardım ettiğini ve hastaların bakımını üstlendiğini aktarmaktadır. Bu yönüyle Hamiyet Hulusi Hanım, Türk kadınlığı için örnek bir şahsiyet olarak sunulmuştur⁸¹. Ağustos 1930 tarihli “İki Kadın Şairimiz” başlıklı yazıda ise Şukufe Nihal ve Halide Nusret Hanımlar, Türk kadınının edebiyat ve kültür alanındaki temsilcileri olarak değerlendirilmiştir. Bu tür yazılarla dergi, kadınların sosyal yardım faaliyetleri haricinde aynı zamanda kültürel ve entelektüel alanlarda da etkin olduğunu göstermeyi amaçlamıştır⁸². *Muhit*, Türk kadınlarını cesaretlendirmek ve dünya genelinde kadınların iş hayatındaki konumunu göstererek onların toplumsal konumlarını güçlendirmeyi de hedeflemiştir. Bu nedenle dergide kadınların iş gücüne katılımını teşvik eden çeşitli yazılar yayımlanmış ya da yabancı basından tercüme aktarılmıştır. Mefharet Nazmi’nin tercüme ettiği “Amerika’nın Hakiki İş Kadınları” başlıklı yazıda, Mis Bessi Frimen adlı bir kadının sekiz yıl boyunca iş hayatında elde ettiği başarılar anlatılarak kadınların ekonomik hayattaki varlığına dikkat çekilmiştir⁸³. Benzer şekilde “Hayatta Tek Başına Muvaffak Olmuş Bir Kadın” başlıklı yazıda da Filadelfiyalı Eymi. S. Ston’un iş hayatına atılması ve bireysel çabalarıyla elde ettiği başarılar ele alınmaktadır⁸⁴.

Muhit, hem Türkiye’de kadın hakları hakkında düzenlenen konferanslara hem de uluslararası arenada gerçekleştirilen konferanslara sayfalarında yer vermiştir. Mayıs 1930 tarihli “Afet Hanımın Konferansı” başlıklı yazıda, kadınların seçme ve seçilme hakkına sahip olmaları gerektiği vurgulanmış ve kadınların iktisadi ile toplumsal hayatta aktif bir konuma sahip oldukları ifade edilmiştir. Afet Hanım’ın konuşmasında, Türk toplumunda kadının tarihsel olarak hiçbir zaman geri planda tutulmadığına yapılan vurgu, Cumhuriyet reformlarının kültürel meşruiyetini destekleyen bir argüman olarak sunulmuştur⁸⁵. Nitekim konuşmada yer alan “Türk milleti hiçbir zaman, tarihin hiçbir devrinde, kadını kendisinden aşağı bir mertebede görmemiş, hiçbir zaman sofrasından ayırmamış, cemiyetinden uzaklaştırmamıştır” ifadeleri, Türk milletinde

81 “Kaybettiğimiz Çok Kıymetli ve Halkçı Bir Türk Kadını Hamiyet Hulusi Hanım”, *Muhit Dergisi*, C 2, S 17, Mart 1930, s. 1293.

82 “İki Kadın Şairimiz”, *Muhit Dergisi*, C 2, S 22, Ağustos 1930, s. 300-301.

83 Mefharet Nazmi, “Amerikanın Hakiki İş Kadınları”, *Muhit Dergisi*, C 2, S 15, Ocak 1930, s. 1185.

84 “Hayatta Tek Başına Muvaffak Olmuş Bir Kadın”, *Muhit Dergisi*, C 2, S 22, Ağustos 1930, s. 313.

85 “Afet Hanımın Konferansı”, *Muhit Dergisi*, C 2, S 19, Mayıs 1930, s. 6-7.

kadına atfedilen değeri ve toplumsal konumunu vurgulamaktadır⁸⁶. Uluslararası konferanslara dair haberlerde ise kadınlar, barış idealinin taşıyıcıları olarak öne çıkarılmıştır. Ağustos 1929'da yayımlanan "Beynelmilel Kadınlar Kongresi" başlıklı yazıda yer alan "İşte cihan harbini hazırlayan milletler, şimdi kadınlarıyla cihan sulhunu hazırlıyorlar. Birbirlerini öldürmek için, erkekleri vaktiyle top, tüfenk, zehirli gazlar kullanırken, kadınları şimdi 'müsavat,' 'ahlak' ve 'esaspervelik' bayrağıyla, birbirlerine ellerini uzatıyorlar ve kongreler akdediyorlar" sözleri, kadınların dünya barışına verdikleri önemin altını çizmektedir⁸⁷. Temmuz 1931 tarihli 33. sayıda yayımlanan "Cihan Kadınlığının Faaliyetlerinden Belgrat Sulh Konferansı" başlıklı yazıda ise Türk kadınlarının da katıldığı Belgrad'daki konferans ele alınmıştır. Yazıda, I. Dünya Savaşı'nın yıkıcı etkilerinin henüz silinmediği bir dönemde yeni bir savaş ihtimaline karşı dünya barışının korunması gerektiği vurgulanmakta ve ülkeler arasındaki düşmanlıkların sona ermesinin zorunluluğu ifade edilmektedir. "İnsan vatanını sevmekle beraber bütün insanıyeti de sevmelidir" sözleri, barış düşüncesinin evrensel bir değer olarak ele alındığını göstermektedir⁸⁸. Dergide yayımlanan bu yazılar, Türk kadınlarının uluslararası barış çabalarına yönelik duyarlılıklarını ve savaşların yıkıcı etkilerine karşı geliştirdikleri insani vizyonu yansıtmaktadır.

Muhit dergisinin "Ayın Hatıraları" bölümünde, kadınların eğitim ve sosyal yaşamda attıkları adımlara dair çeşitli etkinliklere ve görsellere yer verilmiştir. Örneğin, derginin Ocak 1930 tarihli 15. sayısında İstanbul'da açılan kadın okulunda görev yapan öğretmenlerin fotoğrafı yayımlanmış ve yeni açılan okullarda eğitim alan kadınların görsellerine de okuyucularla paylaşılmıştır⁸⁹. Ayrıca Mart 1930'da "Ayın Hatıraları" başlığı altında İstanbul'da ilk kez ehliyet sınavına giren Muammer Hanım'ın otomobil içindeki fotoğrafı yayımlanmıştır⁹⁰. Benzer şekilde derginin Temmuz 1930 tarihli 21. sayısında, "Ayın Hatıraları" bölümünde Kadınlar Birliği Kongresi'ne ait bir fotoğrafa da yer verilmiştir⁹¹. Bu tür görseller, kadınların gündelik hayatın farklı alanlarında

86 Ahmet Cevat, "Büyük Türk İnkılabında Bir Merhale Daha İleri", *Muhit Dergisi*, C 2, S 19, Mayıs 1930, s. 1-2.

87 Efsai Suat, "Beynelmilel Kadınlar Kongresi", *Muhit Dergisi*, C 1, S 10, Ağustos 1929, s. 799.

88 "Cihan Kadınlığının Faaliyetlerinden Belgrat Sulh Konferansı", *Muhit Dergisi*, Sene 3, S 33, Temmuz 1931, s. 27.

89 "Ayın Hatıraları", *Muhit Dergisi*, C 2, S 15, Ocak 1930, s. 1184.

90 "Ayın Hatıraları", *Muhit Dergisi*, C 2, S 17, Mart 1930, s. 1345.

91 "Ayın Hatıraları", *Muhit Dergisi*, C 2, S 21, Temmuz 1930, s. 176.

yer aldıklarını, dönemin yenilik çalışmalarının bir parçası olduklarını ve örgütlü faaliyetleriyle de toplumsal hayatta etkin olduklarını göstermektedir.

SONUÇ

Bu makale, *Muhit* dergisinin bir magazin dergisi olarak yayın hayatına başlamasına rağmen zamanla erken Cumhuriyet Döneminin millileşme politikalarını yansıtan bir fikir dergisi olma serüvenini değerlendirmektedir. Derginin yayımlandığı 1928-1933 yılları, Cumhuriyet'in ulus-devlet inşa sürecinin yoğunlaştığı bir zaman dilimine karşılık gelmektedir. *Muhit* bu süreçte milliyetçilik söylemini dil, tarih, eğitim, edebiyat ve kültür gibi alanlar çerçevesinde sistematik şekilde ortaya koymuştur. Bu içeriğiyle *Muhit*, dönemin resmî ideolojisini halka aktarmanın yanında bu ideolojinin popüler düzeyde meşrulaştırılmasına katkı sağlayan bir aracı aktör niteliğindedir. Özellikle milli dil meselesi, teknik bir yenileşme hareketi olmasının yanı sıra Türk milletinin tarihsel özünü yeniden buluşması şeklinde vurgulanmış ve bu şekilde Cumhuriyet reformlarının toplumsal bir tepkiyle karşılaşmasının önüne geçilmeye çalışılmıştır. Böylece modernleşme çabaları öz kimliğine dönüş argümanı ile sunulmuş ve batılılaşmayla özdeş bir kopuş olarak değil milli karakterin yeniden keşfi olarak gösterilmiştir.

Dergide yer alan milli tarih anlatısında mitolojik unsurlar, destanlar ve tarih öncesine uzanan söylemler aracılığıyla Türk kimliğine derinlik kazandırılmıştır. Bu anlatılar sayesinde yeni kurulmuş olan ulus-devlet, kadim bir tarihsel mirasın devamı niteliğinde temsil edilmiştir. Oğuz Han anlatıları ve tarih kongrelerine ilişkin yazılar, tarih bilgisinin bilimsel bir alan olmasının ötesinde milliyetçiliğin topluma aktarılacak bir eğitim aracı olarak değerlendirildiğini göstermektedir. Tarih hem geçmişine anlamaya yönelik eleştirel bir alan hem de milli şuurun inşasında işlevsel bir araç olarak ele alınmıştır. Dergide dikkat çeken bir diğer önemli konu ise teknoloji, hava gücü, kadın pilotlar ve barış söylemleri etrafında şekillenen anlatılardır. Bu yazılar, erken Cumhuriyet Dönemi entelektüellerinin dünyadaki gelişmeleri yakından takip eden modernleşmeci bir bakış açısına sahip olduklarını göstermektedir. Kadın pilotlar hakkında yayımlanan yazılar ise modernleşmenin sadece erkek egemen ya da askerî bir alanla sınırlı kalmadığını, kadınların da bu sürecin aktif bir öznesi olduğunu ortaya koymaktadır. Silahlanma yarışına dair eleştirel yazılarla barış vurgusunun birlikte sunulması Cumhuriyet'in “yurtta sulh, cihanda sulh” ilkesinin popüler basındaki yansımalarından biri olarak değerlendirilebilir. Bu yaklaşım, askerî gücün gerekliliğini reddetmeyen ancak bu gücü barışın korunmasıyla ilişkilendiren

ERKEN CUMHURİYET DÖNEMİNDE MİLLİLEŞME VE MODERNLEŞME
SÖYLEMİ: MUHİT DERGİSİ ÜZERİNE BİR İNCELEME (1928-1933)

bir devlet aklını yansıtmaktadır. Edebiyat, tiyatro ve şiir aracılığıyla işlenen savaş, askerlik ve kahramanlık temaları milli bilincin duygusal yönünü güçlendirmiştir. Bu metinlerde asker figürü, Türk tarihinin sürekliliğini temsil eden ideal bir tip olarak sunulmuş, fedakârlık, vatan sevgisi ve toplumsal mücadele yeni yurttaş kimliğinin temel değerleri olarak vurgulanmıştır.

Muhit, erken Cumhuriyet Döneminde millileşme politikalarının popüler kültür vasıtasıyla nasıl yaygınlaştığını göstermesi bakımından önemli bir kaynak niteliği taşımaktadır. Dergi, devletin modernleşme çalışmalarını yukarıdan aşağıya doğrudan dayatılan bir süreç olmadığını, aksine popüler yayınlar yoluyla gündelik hayata nüfuz eden bir söylem inşasıyla toplumsallaştırılmaya çalışıldığını ortaya koymaktadır. Bu çalışma, *Muhit* dergisi üzerinden yapılan inceleme aracılığıyla süreli yayınların Cumhuriyet'in kültür politikalarındaki belirleyici rolünü ortaya koymakta ve erken Cumhuriyet'in toplumsal dönüşüm sürecini anlamaya yönelik literatüre katkı sağlamayı amaçlamaktadır. *Muhit* gibi dergiler üzerine yapılacak yeni çalışmalar, erken Cumhuriyet döneminin toplumsal ve kültürel dönüşümünü anlamaya katkı sağlayacak önemli veriler sunma potansiyeline sahiptir.

İntihal Taraması

Plagiarism Detection

Bu makale intihal taramasından geçirildi. (<https://intihal.net/>)

This paper was checked for plagiarism. (<https://intihal.net/>)

Etik Beyan

Ethical Statement

Bu makalede Etik Kurul Onayı gerektiren bir çalışma bulunmamaktadır.

There is no study that would require the approval of the Ethical Committee in this article

Açık Erişim Lisansı

Open Access License

Bu makale, Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisansı (CC BY-NC) ile lisanslanmıştır.

This work is licensed under Creative Commons AttributionNonCommercial 4.0 International License

KAYNAKÇA

- “Afet Hanımın Konferansı”, **Muhit Dergisi**, C 2, S 19, Mayıs 1930, s. 6-7.
- Ahmet Cevat, “Birinci Dil Kurultayından Sonra Dil İşleri”, **Muhit Dergisi**, C 5, S 49, Kasım 1932, s. 10.
- Ahmet Cevat, “Büyük Gazi ve Sanat”, **Muhit Dergisi**, C 1, S 2, s. 85.
- Ahmet Cevat, “Büyük Türk İnkılabında Bir Merhale Daha İleri”, **Muhit Dergisi**, C 2, S 19, Mayıs 1930, s. 1-2.
- Ahmet Cevat, “En Eski Türk Yazısının Tarihi”, **Muhit Dergisi**, C 5, S 52, Şubat 1933, s. 6-7.
- Ahmet Cevat, “Halk Dili”, **Muhit Dergisi**, C 1, S 4, Şubat 1929, s. 241.
- Ahmet Cevat, “Hazırlanmakta Olan Türk Sözbilgisi (Gramer) Hakkında”, **Muhit Dergisi**, C 1, S 10, Ağustos 1929, s. 736, 798.
- Ahmet Cevat, “İsmet Paşa”, **Muhit Dergisi**, C 1, S 3, s. 164-165.
- Ahmet Cevat, “Lisan Meseleleri”, **Muhit Dergisi**, C 2, S 22, Ağustos 1930, s. 243.
- Ahmet Cevat, “Milli Dil Şuuru Hamlesi”, **Muhit Dergisi**, C 4, S 48, Ekim 1932, s. 3.
- Ahmet Cevat, “Nasyonalizm-Milletsevenlik Başka Yerlerde ve Bizde”, **Muhit Dergisi**, C 1, S 9, Temmuz 1929, s. 642-643.
- Ahmet Cevat, “Okuma Odaları Maarif Vekaletinin İki Mühim Teşebbüsü”, **Muhit Dergisi**, C 2, S 16, Şubat 1930, s. 1201.
- Ahmet Cevat, “Türkçülük, Muhit Dergisi”, **Muhit Dergisi**, C 1, S 11, Eylül 1929, s. 801.
- Akçuraoğlu Yusuf, “Türk Yılı Türkiye Cumhuriyeti”, **Muhit Dergisi**, C 1, S 5, Mart 1929, s. 329-330.
- Akdağ, Suat, vd., “Erken Cumhuriyet Döneminde Bir Aile Dergisi: Muhit Aile Mecmuası’nda Aile, Kadın ve Çocuk 1928-1933)” **Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, C 26, S Özel Sayı, Aralık 2025, s. 2728-2758.
- “Ankara Ticaret Mektebinde Güzel Bir Müsamere”, **Muhit Dergisi**, C 5, S 52, Şubat 1933, s. 11.
- “Ayın Hatıraları”, **Muhit Dergisi**, C 2, S 15, Ocak 1930, s. 1184.
- “Ayın Hatıraları”, **Muhit Dergisi**, C 2, S 17, Mart 1930, s. 1345.

ERKEN CUMHURİYET DÖNEMİNDE MİLLİLEŞME VE MODERNLEŞME
SÖYLEMİ: MUHİT DERGİSİ ÜZERİNE BİR İNCELEME (1928-1933)

- “Ayın Hatırları”, **Muhit Dergisi**, C 2, S 18, Nisan 1930, s. 1409.
- “Ayın Hatırları”, **Muhit Dergisi**, C 2, S 21, Temmuz 1930, s. 176.
- “Balkanlar Birliği ve Gazi Hazretlerinin Balkan Murahhaslarına Nutukları”, **Muhit Dergisi**, C 4, S 38, Aralık 1931, s. 4.
- Betül KARCI, “Muhit Dergisi”, **Atatürk Ansiklopedisi**, https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/detay/375/Muhit_Dergisi (22.11.2025).
- Brent, Sarry, “Tayarecilik Öğreniyorum”, **Muhit Dergisi**, C 1, S 7, Mayıs 1929, s. 524-525.
- Celal Sahir, “Asker Türküsü”, **Muhit Dergisi**, C 3, S 29, Mart 1931, s. 21.
- Celal Sahir, “Türk Askeri”, **Muhit Dergisi**, C 3, S 25, Kasım 1930, s. 32.
- “Cihan Hadiseleri”, **Muhit Dergisi**, C 3, S 30, Nisan 1931, s. 69.
- “Cihan Kadınlığının Faaliyetlerinden Belgrat Sulh Konferansı”, **Muhit Dergisi**, C 3, S 33, Temmuz 1931, s. 27.
- Derhem, Ertuğrul Gazi, “Muhit Dergisindeki Kadın Hikayeciler” Yeni Türk Edebiyatı Araştırmaları, C 16, S 31, 2024, s. 191-212.
- Doğaner, Yasemin, **Muhit Dergisi’nin Türk Basımındaki Yeri**, Türk Basın Tarihi III, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara 2018.
- “Dünyanın En Büyük Deniz Tayaresi”, **Muhit Dergisi**, C 2, S 22, Ağustos 1930, s. 244-245-246-247.
- “Dünyanın En Büyük Hava Gemisinin Harici Örtüsü Kaplanıyor”, **Muhit Dergisi**, C 3, S 33, Temmuz 1931, s. 48.
- Efzaiş Suat, “Beynelmilel Kadınlar Kongresi”, **Muhit Dergisi**, C 1, S 10, Ağustos 1929, s. 799.
- Efzaiş Suat, “Türk Kadınlarının İçtimai Faaliyeti Kadın Birliği”, **Muhit Dergisi**, C 1, S 7, Mayıs 1929, s. 494-495.
- Emre, Ahmet Cevat, **İki Neslin Tarihi**, Hilmi Kitabevi, İstanbul 1960.
- Ertan, Temuçin F., “Ahmet Cevat Emre ve Kemalizm’de Öncü Bir Dergi: Muhit”, **Kebikeç**, Yıl 2, S 5, 1997, s. 17-34.
- Esat Demiray, “Anneme”, **Muhit Dergisi**, C 3, S 32, Haziran 1931, s. 50.
- Etem İzzet, “Aşk Güneşi”, **Muhit Dergisi**, C 2, S 16, Şubat 1930, s. 1260-1261.
- Fevziye Aptullah, “Mehmetçiğe”, **Muhit Dergisi**, C 3, S 27, Ocak 1931, s. 32.

Fevziye Aptullah, “Mehmetçiğin Rüyası”, **Muhit Dergisi**, C 3, S 35, Eylül 1931, s. 2.

“Gelibolu’ya Asker İhracı”, **Muhit Dergisi**, C 3, S 29, Mart 1931, s. 55.

H. Yakup, “Türk Gençliği ve Mefkureleri”, **Muhit Dergisi**, C 4, S 44, Haziran 1932, s. 54-55.

Hasan Halet, “İlim ve Fen Aleminde Nereye Doğru Gidiyoruz?”, **Muhit Dergisi**, C 3, S 27, Ocak 1931, s. 38.

Hasan Halet, “Tayyarecilikte İnkılap Motorsuz Tayyareler”, **Muhit Dergisi**, C 2, S 16, Şubat 1930, s. 1244-1245-1246.

“Hava Hikayeleri”, **Muhit Dergisi**, C 3, S 23, Haziran 1932, s. 58, 78.

“Hayatta Tek Başına Muvaffak Olmuş Bir Kadın”, **Muhit Dergisi**, C 2, S 22, Ağustos 1930, s. 313.

“Hususi Tayareler Devrine Giriyoruz”, **Muhit Dergisi**, C 1, S 10, Ağustos 1929, s. 774-775.

İbrahim Necmi, “Maarif İşlerinde Tekamül Devri”, **Muhit Dergisi**, C 1, S 4, Şubat 1929, s. 247-248.

“İçtimai Roman Yeniden Canlanacak Mı?”, **Muhit Dergisi**, C 2, S 23, Eylül 1930, s. 353.

“İki Kadın Şairimiz”, **Muhit Dergisi**, C 2, S 22, Ağustos 1930, s. 300-301.

Kaya, Mehtap, **Atatürk Dönemi Magazin Dergiciliği ve Sosyo Kültürel Dönüşümdeki Yeri**, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara 2017.

“Kaybettiğimiz Çok Kıymetli ve Halkçı Bir Türk Kadını Hamiyet Hulusi Hanım”, **Muhit Dergisi**, C 2, S 17, Mart 1930, s. 1293.

Kemalettin Şükrü, “Oğuz Han”, **Muhit Dergisi**, C 2, S 20, Haziran 1930, s. 134-135-136-137.

Kemalettin Şükrü, “Oğuz Han”, **Muhit Dergisi**, C 2, S 21, Temmuz 1930, s. 218-219-220-221.

Kemalettin Şükrü, “Oğuz Han”, **Muhit Dergisi**, C 2, S 22, Ağustos 1930, s. 302-303-304-305.

Kemalettin Şükrü, “Oğuz Han”, **Muhit Dergisi**, C 2, S 23, Eylül 1930, s. 382-383-384.

ERKEN CUMHURİYET DÖNEMİNDE MİLLİLEŞME VE MODERNLEŞME
SÖYLEMİ: MUHİT DERGİSİ ÜZERİNE BİR İNCELEME (1928-1933)

Kemalettin Şükrü, “Oğuz Han”, **Muhit Dergisi**, C 2, S 24, Ekim 1930, s. 462-463-464.

Kemalettin Şükrü, “Sipahi Ahmet”, **Muhit Dergisi**, C 2, S 13, Kasım 1929, s. 993-994-995-996.

Kurusakız, Bahar, **Atatürk Döneminde Değişen Kadın İmgesi: Muhit Dergisi Örneği**, Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2022.

M. Reşit, “Kahramanlar”, **Muhit Dergisi**, C 3, S 25, Kasım 1930, s. 11.

M. Şevki, “4 Numaralı Lağım Dehlizi”, **Muhit Dergisi**, C 3, S 29, Mart 1931, s. 54.

M. Şevki, “Çavuşa Pes Dedirtti”, **Muhit Dergisi**, C 3, S 30, Nisan 1931, s. 30-31.

Mahmut Yesari, “Bumbu”, **Muhit Dergisi**, C 2, S 18, Nisan 1930, s. 1372-1373.

Mefharet Nazmi, “Amerikanın Hakiki İş Kadınları”, **Muhit Dergisi**, C 2, S 15, Ocak 1930, s. 1185.

“Mehmetçiğin Sözü”, **Muhit Dergisi**, C 4, S 44, Haziran 1932, s. 65.

Muhit Dergisi, C 1, S 2, 30 Kasım 1928, s. 86.

Muhittin Doğan, “Mavi Yıldırım Piyesi”, **Muhit Dergisi**, C 4, S 45, Temmuz 1932, s. 60-61.

Muhittin Doğan, “Modern Mekteplerimizden İsmet Paşa Kız Enstitüsü”, **Muhit Dergisi**, C 4, S 39, Ocak 1932, s. 20-21.

Murat Ak Doğan, “Askerlik Edebiyatı”, **Muhit Dergisi**, Sene 3, S 32, Haziran 1931, s. 33.

Muzaffer Timurtaş, “Tayyarecilerimiz Mithat Bey”, **Muhit Dergisi**, C 4, S 38, Aralık 1931, s. 28, 76-77.

Muzaffer Timurtaş, “Türk Tayyarecileri”, **Muhit Dergisi**, C 3, S 36, Ekim 1931, s. 11, 76.

Nahit Sırrı, “Maarif Vekili Esat Efendiyle Mülakat”, **Muhit Dergisi**, C 3, S 28, Şubat 1931, s. 3.

Nakleden Esmâ Zafır, “Bahri Muhiti Tayare ile Geçen Kadın Tayareci Mis İrhart Uçarken Ne His Ettiğini Anlatıyor”, **Muhit Dergisi**, C 1, S 7, Mayıs 1929, s. 537-538-539.

Nusret Kemal, “Türkçede Yazı Meselesi Bidayetten Zamanımıza Kadar”, **Muhit Dergisi**, C 1, S 3, Ocak 1929, s. 174-175.

“On Altı Yaşında Bir Tayyareci”, **Muhit Dergisi**, C 3, S 23, Haziran 1932, s. 10, 76.

Sabri Esat, “Plevne”, **Muhit Dergisi**, C 3, S 27, Ocak 1931, s. 19.

Seniha Sami, “Annelerin Çalışması”, **Muhit Dergisi**, C 3, S 34, Ağustos 1931, s. 70-71.

Sezer, Fatma, **Kenan Hulusi Koray’ın Muhit Dergisindeki Nesir Yazıları**, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya 2012.

“Silahlar Baştan Başa Makineleşiyor”, **Muhit Dergisi**, C 4, S 37, Kasım 1931, s. 58-59.

Şefik, “İlk Vatan Duygusu”, **Muhit Dergisi**, C 4, S 47, Eylül 1932, s. 40.

“Tarih Kongresi”, **Muhit Dergisi**, C 4, S 46, Ağustos 1932, s. 14-15.

“Tayyareci Kadın”, **Muhit Dergisi**, C 2, S 23, Eylül 1930, s. 376-377.

“Tayyareciliğin Hakiki Babaları”, **Muhit Dergisi**, C 1, S 6, Nisan 1929, s. 453-454.

Tercüme Eden Hasan Halet, Edwin Teale, “Bir Tecrübe Pilotu ile Birlikte Uçuş”, **Muhit Dergisi**, C 3, S 30, Nisan 1931, s. 34-35-36-37.

Tercüme Eden Reşat Nuri, “Harp Edebiyatından”, **Muhit Dergisi**, C 2, S 22, Ağustos 1930, s. 262-263-264.

Tercüme Eden Reşat Nuri, “Muharebe Edebiyatı Numuneleri”, **Muhit Dergisi**, C 2, S 23, Eylül 1930, s. 336-337.

Tuncer, Harun, “Bir Erken Cumhuriyet Laboratuvarı Olarak Muhit Dergisi (1928-1933) ve Misyoner Polemiği”, (ed.) **Remzi Kılıç vd. Misyonerlik- Azınlık ve Yabancı Okullar-5**, Kitabı Yayınları, İstanbul 2025, s. 114.

“Türk Hanımlarının İhtimai Faaliyetleri”, **Muhit Dergisi**, C 1, S 4, Şubat 1929, s. 254-255.

“Türkçe ve Edebiyat Kongresi”, **Muhit Dergisi**, C 2, S 23, Eylül 1930, s. 331.

“Uçan Tanklar”, **Muhit Dergisi**, C 4, S 48, Ekim 1932, s. 28-29.

“Uçucuların Mahareti Balon Patlatmakla Tecrübe Ediliyor”, **Muhit Dergisi**, C 3, S 33, Temmuz 1931, s. 49.

ERKEN CUMHURİYET DÖNEMİNDE MİLLİLEŞME VE MODERNLEŞME
SÖYLEMİ: MUHİT DERGİSİ ÜZERİNE BİR İNCELEME (1928-1933)

Uyanıker, Nursel, “Cumhuriyet Döneminde Sporun Kültürel Kimlik İnşasındaki Rolü: Muhit Dergisi (1928-1933)”, **Motif Akademi Halkbilimi Dergisi**, C 17, S 46, 2024, s. 465-485.

Yaşar Nabi, “Kültür Savaşı”, **Muhit Dergisi**, C 5, S 53, Mart 1933, s. 2-3.

Yaşar Nabi, “Mete”, **Muhit Dergisi**, C 4, S 46, Eylül 1932, s. 14-15.

Yaşar Nabi, “Umumi Harp ve Edebiyat”, **Muhit Dergisi**, C 2, S 14, Aralık 1929, s. 1068-1069-1070.

“Zehirli Gazdan Korunmak İçin Saklanacak Yerler”, **Muhit Dergisi**, C 5, S 52, Şubat 1933, s. 19.

Ziya İlhan, “Kırklareli’de Gurup”, **Muhit Dergisi**, C 3, S 32, Haziran 1931, s. 45.

EKLER

MUHİT 69

Gıban Hadiseleri

Hububat Konferansı

BRAND, Avrupa Birliği teşkilatı kısıtlanmak için Paris'te bir hububat konferansı toplandı. Burada hububat ticareti yapan Komanya, Macaristan, Bulgaristan, Yugoslavya ile hububat ihtiyacı yapan Almanya, İngiltere ve diğer devletler temsil edilmiştir.

Yapılan tetkikte buharan geçiren İtalyanca devletlerde ise tahıl olarak Avrupa'nın 20 gıdada üretimi beklenen kuzul bir mal bulundukça anlaşılması ve bunun büyük kısmının sarf olmasına karar verilmiştir. Bundan müstesna Rusya'nın ihracatına ket vurulmuştur.

İngiltere'nin dört mitsralyazası
teçhizatı teslim ettikleri harp tayyareleri.

Deniz İttifakları

İngiltere-Fransa-İtalya arasında Evvela Paris'te, sonra da Roma'da vakua gelen İttifaklarla nihayet bütün deniz konferanslarından bir imtiha.

Amerikada deniz manevraları

Bu manevralara iştirak etmek üzere İngiltere'nin bir filosu ile Amerika gittiği ve Panamadan geçmiştir. Panamanın en dar yeri 33 metre ve İngiltere'nin en geniş gemilerinden olan Nelson ise en geniş kısmında 32 metre olduğundan geçmekte Panamadan geçmiştir.

MUHİT 1184

AYIN HATIRALARI

Gençlerin içinde olan Takım saydın.

İstanbul'da açılan kadın berberler mektebi bostan.

Her kes Millet mekteplerinde okumaya koyuyor!

Hayri Nispet Efendi Düşünceli İktisadî Doktor mektebi İktisadî İhtisas mezunları hakkında bir konferans vermiştir.

İstanbul'da açılacak olan İngiliz dilci sınıfları.

Millet gıdalarını tespit eden komisyon bir içtima oturumunda.

MUHİT

Sene 2 Resimli Aylık Aile Mecmuası M. 13. Teşrinüvvel 1929